

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1121

11. LISTOPADA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Dva stoljeća crkve sv. Klementa u Hrpkovcima

Trenutak radosti i nade

SADRŽAJ

5

Katolička crkva u Srbiji prvi puta u povijesti dobit će kardinala

Nadbiskup Német od prosinca kardinal

10

Projekti prekogranične suradnje između Srbije i Hrvatske

Ulaganje u kulturu, obrazovanje i okoliš

12

Dr. sc. Nidal Korabi, glavni tajnik međunarodnog udruženja *Lipizzan International Federation*

Lipicanci dio kulturne baštine Hrvatske

21

Izborna nastava hrvatskog i u Lemešu

Bogatiji za još jednu grupu

30

XIX. *HosanaFest* u Subotici
Povedi me, Gospode pobjednička pjesma

32

VII. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja u Subotici

Pobjednice – ŽPS Šokice iz Osijeka

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Hrtkovci i u listopadu

Ako je nešto paradigma stradanja Hrvata u Srbiji tijekom 90-ih, onda su to Hrtkovci. Da nije bilo rata (ratova), Hrtkovci bi ostali jedno obično srijemsko selo, s običnim ljudima, koji žive običan srijemski život. Ovako su postali mjesto gdje se početkom 90-ih pokazalo da su državu vodile paraformacije raznih vrsta, da se vladalo prijetnjom, sijanjem straha, nasiljem i da se preko noći moglo ostati bez doma, pa i glave. Bilo je to vrijeme etnički motiviranog nasilja i ubojstava, koje nisu mogli ili nisu željeli spriječiti oni koji su to trebali, a meta su bili hrtkovački Hrvati. Kada su vlasti (one kao službene) konačno nešto i pokušale poduzeti, već je bilo prekasno.

Imali su Hrtkovci tu nesreću da su u njemu značajan dio stanovnika činili, u raznim vremenima, »nepoželjni narodi«. Sredinom XX. stoljeća to su bili Nijemci, koji su činili četvrtinu stanovništva Hrtkovaca. Platili su danak Drugog svjetskog rata. Pol stoljeća kasnije na red su došli Hrvati, kojih je početkom 90-ih bilo oko 40 posto u ukupnom broju stanovnika. Platili su danak rata na prostoru bivše Jugoslavije.

Hrtkovaca se obično prisjećamo 6. svibnja, na dan kada je 1992. godine na mitingu Srpske radikalne stranke poručeno »da u ovom mestu srpskog Srema nema mesta za Hrvate« i »ustaše napolje«, »Hrvati u Hrvatsku«. Tako je počelo, a kako se završilo najbolje ilustriraju podaci iz posljednjeg popisa stanovništva. Prema popisu rađenom prije dvije godine, Hrvata je 166. Početkom 90-ih bilo ih je deset puta više.

Nismo u svibnju već u listopadu, ali Hrtkovci su opet zavrijedili našu naslovnicu. Ovoga puta povod je obilježavanje 200. obljetnice izgradnje crkve sv. Klementa.

Poslije svega bilo je vjernika koji su napunili crkvu, poslije svega u svoje Hrtkovce došli su oni nepoželjni i protjerani 90-ih, poslije svega malobrojni preostali Hrvati ohrabрили su se čak u Hrtkovcima osnovati i udругu.

I poslije svega treba živjeti zajedno: moguće da neki to u glavi nose kao konstataciju, a neki kao pitanje.

Z. V.

Sredstva za magistralni vodovod Subotica – Tavankut

Na Skupštini grada Subotice prošloga je četvrtka izglasana Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o proračunu Grada Subotice za tekuću godinu kojom su, među ostalima, osigurana sredstva za projekt »Magistralni vodovod Subotica – Tavankut s rezervoarom, crpnom postajom u Mirgešu i crpnom postajom na mjestu priključenja magistralnog vodovoda«.

U 2024. godini planirano je 5.704.000 dinara u proračunu Grada za završetak ovog projekta, od čega iz vlastitih izvora Grad osigurava 951.000 dinara za iznos pripadajućeg PDV-a, dok je 4.753.000 dinara osigurano iz sredstava transfera s drugih razina vlasti.

U ime Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini vijećnicima se obratila **Mira Tumbas**.

Nakon što se zahvalila na poduzetim koracima i inicijativi za rješavanje problema nedostatka vodovoda u Mirgešu, Gornjem i Donjem Tavankutu, istakla je kako je DSHV na ovaj problem ukazivao godinama unazad.

»DSHV podržava odluku i dalje će aktivno sudjelovati u doprinosu rješavanja ovoga problema«, rekla je Mira Tumbas.

Kao stanovnica Tavankuta, Tumbas je podsjetila nažaočnu kako se ova tri naselja 15 godina unazad suočavaju s neispravnim vodom za piće koju uslijed nedostatka vodovoda koriste iz vlastitih bunara te da je problem kulminirao posljednjih nekoliko godina kada su im pojedini bunari presušili u ljetnim mjesecima te nisu imali dostupnu niti tehničku vodu, a kamoli za piće.

»Nakon dugog razdoblja čekanja, izazovi vodoopskrbe u Tavankutu su pred rješavanjem. DSHV se na prijedlogu izmjene proračuna zahvaljuje Gradskom vijeću, a na usvajanju Skupštini grada. Pomno ćemo pratiti realizaciju ove investicije i o tome informirati stanovnike ova

tri naselja, a to uključuje i naše zauzeto djelovanje kada izgradnja vodovoda započne«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

Vrijednost izgradnje vodovoda iznosi 849.704.000 dinara bez PDV-a. Završetak izrade projektne dokumentacije je u planu za 2024. godinu. Izgradnja se planira u 2025., 2026. i 2027., stoji u usvojenoj Odluci.

J. D. B.

Poljoprivrednici čekaju odgovor Vlade

Nakon prošlotjednih poljoprivrednih prosvjeda obilježenih blokadom Y kraka u Subotici, u četvrtak, 3. listopada, predstavnici Udruge poljoprivrednih proizvođača Subotice sastali su se s ministrom poljoprivrede **Aleksandrom Martinovićem** kako bi razgovarali o četiri glavna zahtjeva zbog kojih su prosvjedi i organizirani.

O ishodima sastanka govorio nam je predsjednik Udruge poljoprivrednih proizvođača Subotice **Marko Gabrić**.

»Što se tiče goriva, rekli su nam da trebamo pričekati 15 dana kako bi Ministarstvo financija provjerilo mogućnosti za umanjeње akciza izravno na benzinskim postajama, nakon čega ćemo biti pozvani na sastanak. U vezi s uređenjem tržišta rekli su kako postoje određeni problemi koji će se rješavati u budućnosti te ćemo ponovno biti pozvani na razgovore o tome. Isplate od 17.000 dinara po hektaru za certificirano sjeme, rečeno je da je moguće, ali s rokom čekanja do godinu dana. Budući da nam je predugo to čekati, ponuđeno nam je najprije 7.000 dinara,

no uspjeli smo dogovoriti 10.000 dinara po hektaru, koji će biti isplaćeni poljoprivrednicima do kraja listopada, bez ikakve prijave putem e-agrara. Dakle, svi koji su ove godine primili poticaje od države automatski bi dobili 10.000 dinara po hektaru, bez obveze pravdanja kupnje certificiranog sjemena putem fiskalnog računa. Što se tiče moratorija na kredite, rečeno je da je Narodna banka još u ožujku ove godine preporučila bankama da imaju razumijevanja za poljoprivrednike. Početkom veljače ponovno će započeti prijava za subvencije za sljedeću godinu u iznosu od 28.000 dinara po hektaru«, rekao je Gabrić.

O ovim prijedlozima raspravljalo se na sastanku Ujedinjenih udruga poljoprivrednika Srbije, održanom u Subotici u ponedjeljak, 7. listopada. Donesena je odluka da se od Vlade Srbije zatraži pisani odgovor o svemu dogovorenom te da se predstavi plan subvencioniranja s preciznim rokovima isplate.

I. U.

Obilježen Dan Hrvatskog sabora

Hrvatski sabor obilježio je u utorak, 8. listopada, svoj Dan. Predsjednik Sabora **Gordan Jandroković** podsjetio je tom prigodom da je prije 33 godine, 8. listopada 1991. godine, održana jedna od najznačajnijih sjednica u povijesti Sabora.

»Toga je dana, u podrumu *Inine* zgrade u Šubićevoj ulici, Sabor jednoglasno donio Odluku o raskidu svih državnopravnih veza Hrvatske s bivšom državom SFRJ«, podsjetio je Jandroković na svečanoj sjednici na kojoj su bili i članovi Vlade na čelu s premijerom.

Naglasio je kako je spomenuta odluka bila jedna od onih koje će postaviti temelje i odrediti budućnost suverene i demokratske Hrvatske.

Prije svečane sjednice Jandroković je predvodio izaslanstvo Hrvatskoga sabora te na Gradskom groblju Mirogoju položio vijence i upalio svijeće kod spomenika *Glas hrvatske žrtve – Zid boli*, Središnjega križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, te na grobu prvog hrvatskog predsjednika dr. **Franje Tuđmana**.

U izaslanstvu Hrvatskog sabora koje je položilo vijence bila je i saborska zastupnica **Jasna Vojnić**.

Foto Hina: Dario Grzeļi

»Ovaj trenutak simbolizira jačanje veza između Hrvata iz Srbije i matične domovine te otvara nove mogućnosti za daljnju suradnju, očuvanje identiteta i zastupanje interesa naše zajednice. Sretan nam Dan Hrvatskog sabora«, napisala je Vojnić na svojoj službenoj Facebook stranici.

Nadbiskup Német od prosinca kardinal

»**B**eogradski nadbiskup i metropolit dr. sc. **Ladislav Német**, SVD imenovan je prvim kardinalom u povijesti Katoličke crkve u Srbiji«, objavljeno je u nedjelju, 6. listopada, na mrežnoj stranici Beogradske nadbiskupije.

Ovu vijest prenijeli su brojni mediji nakon nedjeljnog Angelusa pape **Franje**. Među dvadeset i jednim budućim kardinalom našao se i mons. Német koji će, kako je sveti Otac najavio, na blagdan Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije, 8. prosinca, u Bazilici sv. Petra u Vatikanu sudjelovati na konzistoriju za imenovanje novih kardinala.

U utorak, 8. listopada, kako prenosi Beogradska nadbiskupija, nadbiskup i metropolit mons. Német, uručio je papi Franji monografiju *Naša nada jeste Bog* koja je izišla povodom obilježavanja 100 godina Beogradske nadbiskupije. Naime, mons. Német je sada u Rimu (do kraja mjeseca) i sudjeluje u radu XVI. redovitog Sinoda biskupa, te je ovo bila prilika za međusobni razgovor i detaljnije upoznavanje Svetog Oca o događanjima u nadbiskupiji.

U Katoličkoj crkvi kardinal je titularno zvanje i najviša funkcija u svećeničkoj hijerarhiji nakon pape i to je doživotna titula.

Nadbiskup Német za svećenika je zaređen 1. svibnja 1983. godine u rodnom Odžacima. Za biskupa Zrenjanin-

ske biskupije imenovan je 23. travnja 2008. godine, a zaređen je 5. srpnja iste godine.

Papa Franjo ga je 5. studenoga 2022. godine imenovao beogradskim nadbiskupom, a ustoličen je 10. prosinca iste godine. Dvije godine kasnije, također u prosincu, mons. Német bit će uveden u službu kardinala.

Ž. V.

Poziv na pomoć

Caritas Srbije poziva sve na prikupljanje pomoći za nastradale u poplavljenim područjima Bosne i Hercegovine. Prema posljednjim neslužbenim podacima, najmanje 20 osoba izgubilo je život, dok se još 40 osoba vodi nestalim. Ogromna je i materijalna šteta, a tamnošnje stanovništvo ostalo je bez struje, pitke vode, a mnogi i bez kuća. Najteže je na području općina Jablanica, Konjic, Kiseljak, Fojnica i Kreševo.

Stoga je Caritas Srbije otvorio namjenski račun za donacije u dinarima koji glasi: 220-112163-96.

Primatelj je Caritas Srbije, Vojvode Stepe 78, a svrha uplate: Pomoć za BiH.

Kako poručuju iz Caritasa, prikupljen novac bit će proslijeđen Caritasu Bosne i Hercegovine, koji na terenu pruža pomoć ugroženom stanovništvu.

Dva stoljeća crkve sv. Klementa u Hrtkovcima

Trenutak radosti i nade

»Osjećaj je ponosa na sve ono što smo proživjeli kroz dugu povijest života na ovim prostorima. Isto tako i osjećaj tuge zbog svih onih nedaća i nevolja, koje smo kao zajednica proživjeli kroz ova burna razdoblja, stradanja katoličke zajednice konkretno u ovoj župi, ali i brojnim drugim župama Srijemske biskupije«, istaknuo je srijemski biskup Fabijan Svalina

U subotu, 5. listopada, svečano je obilježeno 200 godina od izgradnje crkve svetog Klementa u Hrtkovcima. Svečanost je započela euharistijskim slavljem koje je predvodio srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina** u zajedništvu s biskupom u mirovini mons. **Đurom Gašparovićem**, župnikom domaćinom vlč. **Ivicom Živkovićem** te svećenicima Srijemske, Đakovačko-osječke i Subotičke biskupije i Beogradske nadbiskupije.

Obraćajući se okupljenim vjernicima, biskup Svalina istaknuo je da je 200 godina župne crkve u Hrtkovcima

trenutak radosti i nade zajednice koja se bori u vjeri želeći polog vjere prenijeti budućim naraštajima.

»U gotovo osamstogodišnjoj povijesti Srijemske biskupije ovo je jedna velika obljetnica postojanja crkve svetoga Klementa u Hrtkovcima. To je i afirmacija naše relativno duge povijesti života i boravka na ovim prostorima. Dok obilježavamo ovu godišnjicu, prožimaju nas različiti osjećaji. U prvom redu osjećaj zahvale Bogu za dar života, za sve ono što su naši preci kroz povijest namijenili nama kao budućnost i toliki divni svjedoci vjere od sveće-

nika do vjernika laika koji su bili kadri položiti vlastiti život za uvjerenje, za radosnu vijest uskrsloga Gospodina. Tu je osjećaj i ponosa na sve ono što smo proživjeli kroz dugu povijest života na ovim prostorima. Isto tako i osjećaj tuge zbog svih onih nedaća i nevolja koje smo kao zajednica proživjeli kroz ova burna razdoblja, stradanja katoličke zajednice konkretno u ovoj župi, ali i brojnim drugim župama Srijemske biskupije. Gajimo nadu s pogledom u budućnost da će Gospodin ovo malo stado i dalje čuvati u okruženju u kojem živimo, ljudima s kojima nam je Gospodin namjerio dalje hodati te nada da će nas matična zajednica i snažnije podupirati da očuvamo i ovo mjesto i ovu katoličku kršćansku zajednicu», istaknuo je srijemski biskup.

Zajednica koja treba imati punu ravnopravnost

Među brojnim uzvanicima koji su nazočili obilježavanju 200. obljetnice bio je i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**. Tom prilikom poslao je poruku i podršku u ime Vlade Srbije.

»Svaka zajednica i svaka manjinska zajednica trebaju uživati punu ravnopravnost, pozitivnu politiku priznanja, maksimalno uvažavanje i da žive puninu svih svojih prava i sloboda u Srbiji. Tu smo da budemo garanti tih politika i da budemo vrlo snažna poruka kada je u pitanju takvo opredjeljenje Vlade Srbije«, istaknuo je Žigmanov i izrazio zadovoljstvo što je zajednica u Hrtkovcima u povodu proslave jubileja uredila crkveni objekt.

»U njemu su utkane brojne nade, brojne patnje, onih koji su bili prije nas ovdje, onih koji su danas i onih koji će

doći iza nas. Tu smo i da posvjedočimo i našu naraslost u zajedništvu, društvenoj snazi i da pošaljemo poruku da kao predstavnici političkog života hrvatske zajednice danas jesmo dio struktura vlasti i možemo snažnije i odlučnije pružati podršku ovakvim i sličnim inicijativama i jasno svjedočiti da hrvatska zajednica jeste integralni dio multietničkog mozaika u Srbiji. Da smo tu priznati u punom dostojanstvu, da imamo pravo na ravnopravnost i jednakost i da trebamo biti uvažavani u punini pozitivnih sadržaja i da kao takvi u zajedništvu, unutar sebe dogovoreni, gradimo perspektive za naš opstanak i razvoj ovdje. Samo zajedno, sinergijski objedinjeni i svaki u samostalnosti svojih misija, možemo odgovoriti zadaći punopravnih članova našeg društva s vrlo jasnim okvirima zajedničkog djelovanja u cilju osiguravanju naše svjetlije budućnosti«, poručio je Žigmanov.

Pomoć zajednici koja je ostala i opstala

Svečanosti su pored brojnih vjernika iz Hrtkovaca i drugih župa u Srijemu, Bačke i Banata i Hrvatske nazočili i vjernici porijeklom iz Hrtkovaca koji danas žive u Hrvatskoj, Austriji i Njemačkoj. Oni su došli u organizaciji Zajednice protjeranih Hrvata, Srijema, Bačke i Banata.

»Suze mi krenu na samu riječ Hrtkovci. Proslava jubileja naše crkve vrlo je važna za nas Hrvate koji smo iselili iz Hrtkovaca. Tu smo se rodili, krstili, primili prvu pričest, krizmu, a mnogo nas se tu i vjenčalo. Zato smo sretni što smo pozvani na ovaj veliki događaj«, kazala je **Marta Kućinić** iz Požege.

»Drago mi je da se u posljednjih nekoliko godina osjeća otopljavanje odnosa i pokušaj relaksiranja i normali-

zacije između Hrvatske i Srbije i naroda koji tamo žive. Mi kao Zajednica želimo i dajemo maksimalni doprinos u tome. Iskrena zahvalnost svim biskupima i svećenicima koji su kroz sve ovo vrijeme i u najtežim vremenima bili i ostali sa svojim narodom, zalagali se da zaustave sve one stvari koje su bile teške. Pred nama su neki novi izazovi. Sada naglasak stavljamo na suradnju, prvenstveno na zajednicu koja je ostala i opstala u Vojvodini i želimo joj pomoći da se ona u tom opstanku osnaži i ostane dostojanstvena», naglasio je predsjednik Zajednice **Ivo Martinović**.

Nakon euharistijskog slavlja u župnom dvorištu održana je akademija koju je vodio međunarodni tajnik DSHV-a **Darko Baštovanović**. Domaćinima, vjernicima i gostima obratili su se Tomislav Žigmanov i Ivo Martinović, a o povijesti župe i župne crkve u Hrtkovcima govorio je profesor povijesti u mirovini **Marko Loš** iz Rume, rođeni Hrtkovčanin.

Predstavnici Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata položili su vijence na seoskom groblju njihovom dugogodišnjem predsjedniku **Antunu Pliveliću** i Hrtkovčaninu **Mijatu Štefancu**. Proslavi jubileja nazočili su predstavnici hrvatskih institucija u Srbiji, Mađarskog nacionalnog vijeća, udruga, te predstavnici zakonodavne i izvršne vlasti na pokrajinskoj i općinskoj razini.

S. D.

Župnik domaćin Ilica Živković podsjetio je da su samo tri crkve u svijetu posvećene svetom Klementu: jedna u Vatikanu, druga u Grčkoj i treća u Hrtkovcima na što su, kako je rekao, izuzetno ponosni. Dotaknuo se i povijesti crkve istaknuvši da su prilikom osnivanja župe Nikinci, 1770. godine, Hrtkovci bili nje-na filijala sve do 1786. godine kada je izgrađena prva mala drvena crkva i kada su Hrtkovci postali samostalna župa. Nova, današnja crkva, izgrađena je 1824. godine godine i prvi župnik je bio **Anton Tona Maletić**.

»Novoosnovana župa u Hrtkovcima tri godine je bila pod izravnom upravom Vatikana, da bi kasnije bila pripojena Senjskoj, a zatim Đakovačko-srijemskoj biskupiji. Ponosni smo što slavimo ovaj veliki jubilej u obnovljenoj crkvi zahvaljujući darovateljima a posebice Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije Hrvatske, Pokrajinskom tajništvu za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama te domaćim vjernicima i vjernicima iz Hrvatske«, izjavio je vlč. Živković.

Značaj i problemi lokalnog informiranja

Publikacija »Lokalne institucije suspendirale javnost, novinari nepoželjni, građani u medijskom mraku«, koju je izradilo Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV), predstavljena je 4. listopada u Subotici. O publikaciji, koja pruža uvid u izazove s kojima se suočavaju novinari u lokalnim sredinama širom Srbije, govorili su novinarka **Natalija Jakovljević** iz *Magločistača*, glavna i odgovorna urednica *Autonomije* **Branka Dragović-Savić**, pravni ekspert NDNV-a **Veljko Milić**, a razgovor je moderirao programski direktor NDNV-a **Dinako Gruhonjić**.

U izvještaju se navodi kako je ključni problem za rad lokalnih novinara i medija koji izvještavaju profesionalno u Subotici bio da novinari i mediji nisu obavještavani o aktivnostima institucija, niti su im institucije odgovarale na pitanja, te se zaključuje da je praksa ignoriranja profesionalnih novinara i medija uspostavljena kao pravilo, protivno javnom interesu i zakonskoj obvezi za transparentan rad.

Često je apsurdan i put koji novinari trebaju proći u komunikaciji s pojedinim institucijama. Tako se navodi primjer kako novinari, da bi dobili informacije lokalnog

Katastra nepokretnosti, moraju pisati molbu Republičkom geodetskom zavodu (RGZ) da odobri predstavnicima lokalnog katastra da komuniciraju s medijima/novinarima. A ovako je glasio odgovor RGZ na jedan od takvih novinarskih upita: »Republički geodetski zavod i sve službe za katastar nepokretnosti rade u skladu s važećim zakonskim propisima Republike Srbije, pa je tako i u slučaju o kojem želite pisati. Međutim, zbog neprijatnih iskustava koje smo imali uveli smo praksu da zaposleni u RGZ-u i službama

za katastar mogu gostovati samo u emisijama uživo i ne mogu davati izjave koje nisu u programu uživo. Zbog toga Vam ne možemo omogućiti razgovor s načelnikom Službe za katastar nepokretnosti iz Subotice«, navodi se u izvještaju.

U Bačkom Petrovcu zabilježena je i ozbiljna prijetnja zbog koje je uslijedila i javna reakcija i podnesena kaznena prijava za izazivanje rasne, nacionalne i vjerske mrznje. Naime, redakcija portala *Storyteller* je realizirala anonimnu anketu u kojoj su pitali koji su najveći problemi u lokalnoj samoupravi (Bački Petrovac, Kovačica, Stara Pazova i drugim samoupravama u kojima žive i Slovaci i Slovenkinje) i jedna osoba je u formularu napisala da su »Slovaci najveći problem, jer smrde na kobasice« i da ih »ima previše«, a da se taj »problem« može riješiti »uz pomoć vojske« i to »protjerivanjem«, a da »u rješavanju tog problema nedostaju instrumenti asimilacije«.

Analiza je nastala u okviru projekta »Mreža otpornosti za zaštitu novinara od diskriminacije i unapređenje međusektorskog povjerenja u multietničkim zajednicama u Srbiji« podržanim od strane Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske u Srbiji (program MATRA) i može se preuzeti na sajtu NDNV-a.

J. D.

Ovim predstavljanjem NDNV želi pokrenuti javnu debatu o značaju lokalnog informiranja i poboljšanju ambijenta za rad novinara u lokalnim multietničkim sredinama koji su izloženi različitim oblicima diskriminacije, prijetnji i pritisaka.

NDNV je analizu pripremio na osnovu jednogodišnjeg monitoringa izvještaja mreže svojih povjerenika koji su u razdoblju od kolovoza 2023. do kolovoza 2024. bilježili slučajeve diskriminacije, pritisaka i prijetnji kojima su bili izloženi lokalni novinari iz deset multietničkih sredina: Subotici, Pančevu, Somboru, Senti, Indiji, Bačkom Petrovcu, Bačkoj Topoli, Kragujevcu, Novom Pazaru i Dimitrovgradu. Njihov zadatak bio je da bilježe slučajeve pritisaka, prijetnji i napada na novinare u lokalnim sredinama, kao i slučajeve diskriminacije novinara.

Prema ovome izvještaju glavni generatori diskriminacije novinara u Srbiji su dužnosnici političkih stranaka i nositelji javnih funkcija, a glavni problemi su ograničen pristup informacijama, verbalne i fizičke prijetnje, te SLAPP tužbe, usmjerene na gušenje kritičkog izvještavanja. Publikacija sadrži izvještaje povjerenika iz deset multietničkih zajednica, koji dokumentiraju ove slučajeve, a zaključci su usmjereni na potrebu za većom zaštitom i solidarnošću unutar medijske zajednice.

Projekti prekogranične suradnje između Srbije i Hrvatske

Ulaganje u kulturu, obrazovanje i okoliš

Prema Programu prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije koje raspisuje Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske za tekuću godinu odobreno je 33 projekta ukupne vrijednosti 1,5 milijuna eura. Među onima kojima su odobreni projekti nalaze se Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* iz Sombora, Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta i Politehnička škola iz Subotice.

Rekonstrukcija garderobe

HKPD-u *Vladimir Nazor* iz Sombora s partnerom Osječko-baranjskom županijom odobrena su sredstva za projekt *Susreti podunavskih Hrvata* u iznosu od 36.990 eura od kojih je 28.900 eura pripalo *Nazoru*.

Prema riječima predsjednika *Nazora Tomice Vukovića*, dobivenim sredstvima rekonstruirat će se prostor kompletne garderobe, nabaviti potreban inventar za organiziranje *Dužionice* te popraviti polovna narodna nošnja i nabaviti deset novih kompleta muške i ženske bujčevačke narodne nošnje.

»Dio projekta odobren je za nabavu potrebnih stvari za organiziranje proslave *Dužionice*, a to su tanjuri, čaše, escajg, novi stolovi i stolnjaci, ukratko inventar za organi-

zaciju *Dužionice*. Što se tiče građevinskog dijela, ugradit ćemo novu električnu instalaciju u garderobi i hodniku koji vodi do te prostorije, uraditi rekonstrukciju podova, zamijeniti pet prozora i troja vrata te ugraditi novu rasvjetu i okrečiti prostorije na kraju. Značaj projekta se ogleda najviše u tome što prostorija gdje se čuva garderoba udruge nije renovirana desetljećima te se zbog toga i sama nošnja nije adekvatno mogla čuvati. Prostorija je ljeti bila pretopla, a zimi hladna, što naravno smeta tim osjetljivim materijalima od kojih su nošnje izrađene. Nije postojao nikakav vid hlađenja ili grijanja, zato ćemo sada ugraditi inverter klima uređaj kako bismo i taj problem riješili. Planiramo i neke nošnje koje su raritetne, poput onih od lionske svile koja trenutno nije nosiva, izložiti u izloge kako bi ih posjetitelji mogli vidjeti i uživati u njima«, rekao je Vuković.

Naglašava kako je ovo prvi put kako surađuju na prekograničnim projektima s Osječko-baranjskom županijom i da su prezadovoljni sa svojim partnerima.

Oplemenimo škole fotografijom i glazbom

Politehnička škola iz Subotice i Gimnazija *Antun Gustav Matoš* iz Đakova partneri su na projektu pod nazivom *Digitalna suradnja – oplemenimo škole fotografijom i glazbom*. Ravnatelj Politehničke škole *Iso Planić* kaže kako je glavni cilj samog projekta, s njihove strane, nabava grafičkog stroja za smjer tehničara tiska koji bi im bio od velike koristi u obrazovanju.

»U našoj školi grafička struka vezana je upravo za nastavu na hrvatskom jeziku. Stoga nam je cilj bio kroz prekograničnu suradnju poboljšati uvjete za rad na tim obrazovnim profilima među kojima su smjer za multimedije, tehničare tiska i fotografe. Ideja je da se nabavi novi stroj za digitalni tisak, te kada se jednog dana završi cijeli proces, moći ćemo reći kako će Politehnička škola u cijeloj regiji imati najsuvremeniji

stroj za digitalni tisak. To će biti najvidljiviji ishod ovog projekta, pored suradnje s gimnazijom u Đakovu. Razmjenjujemo skupa iskustva, ideje; to nije toliko vidljivo iz vana, ali je dragocjeno u našem poslu. Međutim, činjenica je da škola nije realizirala još ovaj projekt, lokalna samouprava nije mogla izdvojiti sredstva za predfinanciranje projekta jer smo mi u projekt ušli u veljači ove godine, a budžetska sredstva se planiraju krajem godine za narednu. Pokušali smo pronaći sredstva putem pozajmice ili kredita, ali novi sustav financijskog funkcioniranja škole, takozvani SPIRI, onemogućio nam je takvo što. Na taj način mi smo spriječeni u ovoj proračunskoj godini realizirati projekt. Pisali smo hrvatskom ministarstvu dopis kojim molimo odgađanje realizacije projekta za narednu fiskalnu godinu, a lokalna samouprava nam je usmeno obećala da će izdvojiti sredstva u proračunu za predfinanciranje projekta. To bi značilo da ćemo mi na početku naredne godine realizirati ovaj projekt skupa s gimnazijom iz Đakova, ako sve prođe kako treba», rekao je Planić.

On navodi kako još nisu dobili odgovor od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, ali kroz razne razgovore je uvjeren kako je cijeli proces na dobrom putu i da će u konačnici biti sve realizirano do konca ožujka 2025. godine. Za ovaj projekt od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije odobreno je ukupno 44.127 eura.

Novi bunar u Tavankutu

Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta i Osnovna škola *Ivan Goran Kovačić* iz Đakova realiziraju projekt *Teče i teče, teče jedan slap* preko kojega je tavankutska škola dobila sredstva za novi bunar.

Ravnateljica škole iz Tavankuta **Stani-slava Stantić Prčić** kaže kako je ideja nastala zbog problema s vodoopskrbom koji je prisutan u selu te su vidjeli mogućnost djelomičnog rješenja kroz realiziranje ovog projekta.

»Pokušavamo dobiti novi bunar te uz njega osvijestiti djeci važnost i značaj pitke vode, stoga ćemo kroz projekt nabaviti i opremu za analizu vode. Ta oprema će biti jednostavnija kako bi učenicima bila pristupačnija, a Zavod za javno zdravlje iz Subotice će nam pripomoći u samom procesu analize. Skupa s djecom iz Đakova organizirat će se radionice gdje će oni sami obavljati analizu vode čime podižemo svijest o ovom važnom resursu. Nedavno smo uspjeli osigurati novčani zajam za predfinanciranje ovog projekta i time krenuli u njegovo realiziranje. Naša škola je od projekta dobila 15.000 eura. Najveći

problem nam je osigurati sredstva za predfinanciranje, a najlakše je naći zainteresirane partnere. Nismo smjeli krenuti s realiziranjem projekta dok nismo bili sigurni da ćemo na neki način osigurati pozajmicu. Ne znamo kako

ćemo sljedeće godine kada i osnovne škole uđu u novi sustav financiranja SPIRI. Ovo nam je prva suradnja s ovom školom iz Đakova i moram reći da smo oduševljeni našim partnerima. Oni su u okviru svog dijela projekta nabavili ozvučenje, jer u okviru osnovne škole postoji i glazbena škola», rekla je ravnateljica Stantić Prčić.

Ukupan iznos odobrenih sredstava za ovaj projekt je 28.858 eura, od kojih je 15.000 dobila škola u Tavankutu.

I. U.

Dr. sc. Nidal Korabi, glavni tajnik međunarodnog udruženja *Lipizzan International Federation*

Lipicanci dio kulturne baštine Hrvatske

Hrvatska je prema statističkim podacima LIF-a druga država na svijetu s najvećim brojem lipicanskih konja, odmah nakon Mađarske. Tako je danas u Hrvatskoj registrirano 2.300 konja svih kategorija, a gledajući kroz posljednjih 20-ak godina, broj grla kontinuirano raste

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

Hrvatska je 2017. godine uzgoj konja lipicanaca upisala u registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, a 2022. godine uzgoj konja lipicanaca na prostoru nekoliko država našao se na listi nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a. Uzgoj lipicanaca u Hrvatskoj ima dugu tradiciju, a Hrvatska je danas po broju lipicanaca druga u svijetu. Ovu pasminu sve više drže i uzgajivači konja u Srbiji, a nedavno je održana prva Državna izložba i natjecanje. Od tri suca koja su ocjenjivala izložena grla dva su bila iz Hrvatske: **Ivica Mandić** i **Nidal Korabi**.

Nidal Korabi, nekadašnji ravnatelj Državne ergele Đakovo, od 2016. godine glavni je tajnik međunarodnog udruženja *Lipizzan International Federation*. Razgovor za *Hrvatsku riječ* dogovorili smo u Stapar, gdje je održana Državna izložba.

► **Na početku, molila bih Vas da našim čitateljima kažete nešto više o povijesti pasmine konja lipicanaca i kako su se proširili na panonske prostore?**

Lipicanska pasmina jedna je od najstarijih i najpoznatijih pasmina konja u Europi, a nastala je dugotrajnom i sustavnom selekcijom. Ono što je interesantno je da je

pasmina dobila ime po ergeli Lipica u današnjoj Sloveniji, gdje su se konji uzgajali za austrijski dvor. Početak uzgoja lipicanaca veže se uz austrijskog nadvojvodu **Karla II.**, koji 1580. godine pripušta kraške kobile pod uveze ne rasplodne španjolske pastuhe. Cjelokupna uzgojna izgradnja rezultirala je činjenicom da u genomu današnjega lipicanca ima krvi kraških, španjolskih, arapskih, njemačkih, danskih, talijanskih i kladrupskih konja te je sveukupno formirano osam linija pastuha (od kojih je linija *tulipan* hrvatska) te 67 rodova kobila (od kojih je 16 hrvatskih), što ujedno i objašnjava rasprostranjenost pasmine na panonskim prostorima. Jedna od posebnosti uzgoja je postojanje različitih tipova unutar pasmine, koji se uglavnom njeguju na razini nacionalnih uzgoja. Neki od tih tipova su međusobno poprilično drugačiji u morfološkoj ekspresiji, dok s druge strane svi nesporno odišu karakteristikama lipicanca kao pasmine.

► **Kakve su karakteristike konja ove pasmine i što ih to izdavaža od drugih pasmina?**

Na oblikovanje lipicanca velik utjecaj imala je španjolska škola jahanja u Beču, gdje je 1735. godine lipicanska pasmina konja prvi puta korištena za potrebe carskog dvora u visokoj školi dresurnog jahanja. Fenotip lipicanske pasmine usmjeren je za opću uporabu, a posebno se pokazao pogodan za klasično jahanje i kao zaprežni konj. Lipicanac je vrlo ekspresivna pasmina, plemenitog držanja, a tjelesna građa je više pravokutna nego kvadratična, dok je standard visine između 155 i 158 cm. Lipicanca karakterizira njegova čvrstoća, izdržljivost, dugotrajnost, temperament, spremnost na učenje, poslušnost i dobra narav. U konačnici, lipicanska pasmina jedina je na svijetu koja zahtjevnije elemente španjolske škole jahanja odrađuje na takvoj vrhunskoj fizičkoj razini, ali i mentalnoj stabilnosti.

► **Državne ergele Đakovo i Lipik ergele su konja lipicanaca u Hrvatskoj. Đakovo je jedna od najstarijih ergela u Europi. Koliko je u toj ergeli duga tradicija uzgoja lipicanaca i kako se danas provodi uzgoj i selekcija?**

Tako je. Državne ergele Đakovo i Lipik ustanove su koje objedinjuju uzgoj dvaju ergela u Hrvatskoj i time se ponosimo. Što se tiče povijesti i tradicije, ergela Đakovo je nedavno obilježila 518 godina postojanja, dok se od 1806. godine u ergeli počinju uzgajati lipicanski konji. Kako obje ergele zajedno posjeduju oko 250 konja provedba selekcije i uzgoja izrazito je važna te se provodi po stručnim protokolima, strukturirano i ozbiljno. S jedne strane, morate voditi računa o genetskoj raznolikosti, dok s druge strane trebate provoditi selekciju temeljem genealoških podataka, zatim temeljem morfoloških karakteristika i sportskih rezultata, istovremeno osiguravajući izbalansiranost linija i rodova unutar ergele, ali i cijele države.

► **Ima li u Hrvatskoj privatnih uzgajivača lipicanaca, koliko su lipicanci postali dio narodne tradicije?**

Hrvatska se može pohvaliti kako je lipicanski uzgoj u rukama privatnih uzgajivača vrlo raširen, a što je također

specifično poglavito za Mađarsku i Rumunjsku. Stoga je Hrvatska druga po redu država s najvećim brojem lipicanaca u vlasništvu privatnih uzgajivača u cijelome svijetu. Navedeno je rezultat činjenice da je lipicanac od samih početaka uzgoja u Hrvatskoj vrlo dobro prihvaćen, u početku kao radna životinja koja je adekvatno reagirala na potrebe seljaka, dok kasnije postaje dio svakodnevnog života i ogledalo imanja i ugleda obitelji. Sve većim involviranjem lipicanaca u kulturne i folklorne manifestacije polako je lipicanac postao neizostavan dio vrlo široke kulturne baštine Hrvatske koja je poglavito vezana za Slavoniju, Baranju i Srijem. Zasigurno je da je utjecaj u prvom redu ergele Đakovo, kao mjesta organiziranog uzgoja i selekcije, ali i mjesta iz kojeg su kvalitetni rasplodni pastusi odlazili na pripisne postaje privatnim uzgajivačima, imao za uzročno-posljedičnu vezu širenja pasmine. Upravo je ovakva politika ergele, a koja je i danas prisutna, rezultirala formiranjem hrvatskog tipa lipicanca te da hrvatski uzgoj bude uz bok s drugim državama. Ta suradnja državnih ergela i privatnih uzgajivača prisutna je u većoj ili manjoj mjeri i u drugim državama koje njeguju uzgoj lipicanaca te je postala jedan od vrlo važnih aspekata kvalitete uzgoja na nacionalnoj razini.

► **Koliko lipicanaca ima u Hrvatskoj? Povećava li se njihov broj?**

Hrvatska je prema statističkim podacima LIF-a druga država na svijetu po broju lipicanskih konja, odmah nakon Mađarske. Tako da je u Hrvatskoj danas registrirano 2.300 konja svih kategorija, a gledajući kroz posljednjih 20-ak godina, broj grla kontinuirano raste. Navedeno je u suglasju i s trendom broja lipicanaca u svijetu. Naime, broj lipicanaca bilježi stalan rast među članovima LIF-a, tako da međunarodno udruženje danas broji više od 13.000 grla svih kategorija. Ergelski uzgoj uglavnom je baziran na više od 2.000 grla, dok se uzgoj u rukama privatnih uzgajivača popeo na 11.000 životinja.

► **Imaju li uzgajivači lipicanaca u Hrvatskoj neke poticaje od države?**

Da, posjednici lipicanaca ostvaruju prava na novčane potpore o kojima se brine Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Tako je najznačajnija potpora usmjerena na potporu za očuvanje ugroženih izvornih pasmina domaćih životinja koja se financira iz mjera ruralnog razvoja. Pojedinačna potpora po uvjetnom grlu jednaka je najvećem iznosu od 387,11 eur. Zasigurno da je to jedan vjetar u leđa koji pruža Ministarstvo da uzgajivači nastave svoj vrijedan rad i da kontinuirano ulažu u daljnji uzgoj.

► **»Tradicija uzgoja konja lipicanca« upisana je 2022. godine na UNESCO-ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Inicijativa za upis pokrenuta je u Sloveniji, a uključile su se Austrija, Hrvatska, Mađarska, Slovačka, Rumunjska, Italija i Bosna i Hercegovina. Tradicije uzgoja lipicanaca u Slavoniji, Baranji i Srijemu u ožujku 2017. godine upisane su u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Znači, prvo je Hrvatska u svoj registar upisala uzgoj konja lipicanaca, a onda je UNESCO**

stavio na listu, ali za prostor više država. Je li Hrvatska time izgubila?

Sama ideja i projekt je iniciran još 2014. godine, a s obzirom na njegovu strukturu i konačni cilj te činjenicu da je za zaštitu UNESCO-a potrebno zadovoljiti brojne protokole, svi smo bili svjesni da će realizacija trajati godinama. Rekao bih da su sve države koje su sudjelovale u projektu dobile jako mnogo, a benefite će moći ostvarivati u vidu daljnjih projekata još dugo vremena. Kako bi ured UNESCO-a razmotrio zajedničku nominaciju, svaka je država trebala osigurati da je tradicija uzgoja lipicanca na nacionalnoj razini već prepoznata i službeno potvrđena. Tim smo putem išli i u Hrvatskoj. Naime, iz državnih ergela potaknuta je inicijativa da se ishodi status nematerijalne zaštite tradicije uzgoja lipicanaca na nacionalnoj razini, za što smo definitivno smatrali da imamo valjane argumente. Slijedom navedenog, u Hrvatskoj nacionalna zaštita tradicije uzgoja dobivena je od Ministarstva kultu-

Bilo kakva uloga u radu udruženja LIF zasigurno je velika čast. Naime, radi se o udruženju koje djeluje u poprilično velikom članstvu i širokom geografskom području koje uključuje Europu i Sjedinjene Američke Države. S obzirom na takvu strukturu i djelatnost udruženja, sama nominacija za obnašanje dužnosti glavnog tajnika zasigurno stavlja u imperativ dobro poznavanje lipicanske pasmine te posjedovanje određenih kompetencija na profesionalnoj i socijalnoj razini.

re, i to 2016. godine u svojstvu preventivne zaštite tradicije uzgoja lipicanaca u državnim ergelama Đakovo i Lipik, a 2017. godine u svojstvu nematerijalnog kulturnog dobra za »Tradicije uzgoja lipicanaca u Slavoniji, Baranji i Srijemu«. Svakako treba istaknuti da je zajednička nominacija svih država bila usmjerena na povezano naslijeđe Europe u kojem su države sudionice predstavile raspon kulturnih običaja i socijalne važnosti koji su ujedinjeni u lipicansku pasminu. Dakle, nominacija nije isključivo vezana za lipicanca kao pasminu konja, već demonstrira postojanje i važnost elemenata nematerijalne baštine kroz »know-how«, postupke i vještine vezane za uzgoj lipicanskih konja, ali i putem socijalnih i kulturnih izričaja koje su dio narodnih običaja. Upis na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva ističe važnost državnih ergela, privatnih uzgajivača i lokalnih zajednica koje su usko povezane za lipicansku pasminu, a istovremeno se naglašava važnost očuvanja ove baštine u budućnosti s kulturnog stajališta. Sve navedeno rezultiralo je odlukom na sjednici UNESCO-ovog Međuvladinog odbora za nematerijalnu kulturnu baštinu 1. prosinca 2022. godine u marokanskom gradu Rabatu da se na Reprezentativan popis nematerijalne kulturne baštine

čovječanstva upiše multinacionalna nominacija skupa država pod naslovom »Tradicije uzgoja lipicanaca« (engl. Lipizzan horse breeding traditions).

► Od 2016. godine glavni ste tajnik *Lipizzan international federationa*. Koliko zemalja, uzgajivača okuplja i što čini na zaštiti i promociji lipicanaca?

Tako je. Glavni tajnik međunarodnog udruženja LIF-a postao sam 2016. godine. Samo udruženje je osnovano 1986. godine i trenutno uključuje 25 punopravnih članova koje čine 9 državnih ergela i 14 nacionalnih uzgojnih udruženja iz sveukupno 17 različitih zemalja. Tako su od državnih ergela u punopravno članstvo LIF-a uključene ergela Piber (Austrija), Lipica (Slovenija), Topol'čianky (Slovačka), Szilvásvár (Mađarska), ergela Đakovo i Lipik (Hrvatska), Sambata de Jos (Rumunjska), Montebelluna (Italija), Karađorđevo (Srbija) i Vučijak (Bosna i Hercegovina). S druge strane, uzgojna udruženja predstavljaju uzgoje privatnih uzgajivača lipicanaca zastupanjem svojih nacionalnih uzgoja iz Austrije, Belgije, Danske, Francuske, Hrvatske, Mađarske, Nizozemske, Norveške, Njemačke, Rumunjske, Sjedinjenih Američkih Država, Srbije, Slovenije i Švedske. Uz punopravne članice trenutno su u statusu promatrača predstavnici privatnih uzgajivača Češke i Čilea te se nadamo da će do sljedeće godine ispuniti sve potrebne uvjete koji osiguravaju članstvo u udruženju. Naravno, uvijek nam je u interesu da u članstvo priključimo što više zemalja koje uzgajaju lipicansku pasminu, neovisno o broju grla. Naime, lipicanska pasmina je sa šireg gledišta relativno mala pasmina te je zajedničko djelovanje poglavito na području uzgoja u smislu osiguravanja genetske raznolikosti od iznimnog značaja. Isto tako, sinergija i zajedničko gledište na budućnost pasmine puno je snažnije ukoliko djelujemo zajednički i složno. Stoga su i određeni projekti koje radimo uvijek okrenuti zajedničkom djelovanju svih članova, dok korištenjem elektroničkih medija pokušavamo pružiti što više informacija svim zainteresiranim stranama. Jedan od rezultata zajedničkog rada je i nedavno održana međunarodna izložba u slovenskoj ergeli Lipica.

► Koliko je izbor na ovu dužnost priznanje za Vašu stručnost i Vaš rad?

Bilo kakva uloga u radu udruženja LIF zasigurno je velika čast. Naime, radi se o udruženju koje djeluje u poprilično velikom članstvu i širokom geografskom području koje uključuje Europu i Sjedinjene Američke Države. S obzirom na takvu strukturu i djelatnost udruženja, sama nominacija za obnašanje dužnosti glavnog tajnika zasigurno stavlja u imperativ dobro poznavanje lipicanske pasmine te posjedovanje određenih kompetencija na profesionalnoj i socijalnoj razini. Prevag u prijavljivanju same nominacije učinio je razgovor s kolegama iz inozemstva koji su mi pružili podršku za isto, a punu podršku dalo mi je i resorno Ministarstvo poljoprivrede, budući da sam u tom trenutku bio i ravnatelj Državne ergele Đakovo i Lipik. Činjenica koja je cijeli taj postupak od nominacije i konačnog priznavanja dužnosti učinila još značajnijim je da je ova nominacija za ulazak u upravni

foto © Dalibor Gregor

odbor prvi puta u povijesti udruženja uključivala delegata iz Hrvatske. To je glavni razlog zbog čega se izrazito trudim i danas da ostavim određeni trag i da pomognem u ostvarenju određenih ciljeva koji će biti od koristi uzgajivačima lipicanaca u cijelom svijetu. Budući da često sudjelujem u ocjenjivanju konja u brojnim državama, trudim se osluškivati potrebe i razmišljanja uzgajivača te pratiti napredak uzgoja svih naših članova.

► **Doktorirali ste na Agronomskom fakultetu u Zagrebu iz područja konjogojstva. Zašto ste odabrali baš konjogojstvo?**

Odabir teme doktorske disertacije iz područja konjogojstva bio je jedan logičan nastavak mog profesionalnog usmjerenja. Naime, budući da je odabir studija na Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu bio rezultat mog interesa za konje te činjenice da je odabir profesije koja uključuje rad s konjima bio imperativ tijekom mog odrastanja, sve se događalo u nekom slijedu. Već i prije završetka fakulteta počeo sam kao student raditi u tadašnjem Hrvatskom stočarskom selekcijskom centru u kojem sam ostao još dugo vremena. Budući da je moja profesionalna karijera bila od samog početka izravno uključena u uzgoj konja, moji su interesi i dalje ostali usmjereni na konjogojstvo, tako da sam vrlo brzo nakon završetka diplomskog studija upisao i doktorski studij na istom fakultetu, a odabir teme bio je rezultat mog interesa prema uzgoju arapskih konja pa je tako i tema moje dok-

torske disertacije uključivala genetsku analizu arapskih konja u Hrvatskoj.

► **Bili ste jedan od sudaca na prvoj Državnoj izložbi konja lipicanaca u Srbiji. Natjecalo se oko 120 grla. Kakva je Vaša generalna ocjena, jesu li to kvalitetna grla u usporedbi s hrvatskim odgajivačima?**

Moram spomenuti da mi je izrazito drago da je u Srbiji pokrenuta i takva izložba, te vjerujem da će se uz nada leko poznati Novosadski sajam profilirati kao jedna od najznačajnijih izložbi lipicanaca za Srbiju. Udruženje uzgajivača lipicanske pasmine Srbije u suradnji s Udrugom uzgajivača Stapar prepoznali su potencijal velikog broja uzgajivača lipicanaca, što je uz vrlo dobru organizaciju iznjedrilo izložbu s respektabilnim brojem konja. Mogu reći da je komisija za ocjenu bila ugodno iznenađena i brojem prijavljenih konja, ali i kvalitetom samih grla. Bio je to vrlo lijep nastavak na nedavno održanu međunarodnu izložbu u Lipici, na kojoj su uzgajivači iz Srbije ostvarili zapažene rezultate. Ono što je izrazito izraženo je da je očuvanje nacionalnog tipa jedan od glavnih aspekata selekcije u Srbiji, a što je rezultiralo činjenicom da ima sve više vrlo kvalitetnih grla sa snažim ekspresijama tipa koji se uzgaja u Srbiji. Ono na čemu treba kontinuirano raditi, a što pokušavamo potaknuti i na seminarima koje organiziramo u okviru LIF-a je da se sve više pažnje posvećuje kretnjama, a sve kako bi lipicanac ostao konkurentan na zaprežnim i dresurnim sportskim natjecanjima u svijetu.

Borba protiv korupcije je stalni rad

»Kroz odgoj naučila sam da sve moramo pošteno odraditi, da ništa neće biti poklonjeno, da sâm svojim interesom, znanjem, radnom etikom moraš dokazati da plaću koju dobivaš i zasluužuješ. Tako da sam kroz svoj radni staž nastojala što više učiti«, kaže Jozić Ileковиć

Jozići su poznata nenadićka obitelj. Iz te obitelji je i **Aleksandra Jozić Ileковиć**, predsjednica Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa. Djed i baka bili su joj **Đuka i Ksenija**, rođena **Krečarević**, a otac **Petar Dado Jozić**. Rođena je Zagrepčanka, pa je, kako kaže, puno više slušala o Somboru nego što je u njemu živjela. Takav je bio splet obiteljskih okolnosti.

»Najbliskija sam bila s djedom Đukom, njegova nećakinja **Matilda Džinić** također je živjela u Zagrebu, a preko nje imala sam kontakte i s njenom rođenom sestrom **Marijom Džinić** koja je cijeli život radila u Somboru. To su mi ta lijepa sjećanja iz Sombora«, kaže Aleksandra Jozić Ileковиć.

Iako je za Sombor više ne vezuju ni obiteljske niti prijateljske veze, kaže, često dolazi.

»Bila sam prošlog ljeta, a suprug i ja baš smo rekli moramo opet ići. Ja taj Sombor jako volim. Vidite što su vam geni. Volim ga jer je krotak, mio, dragi su mi ljudi, volim njihovu smirenost, staloženost, svi su ljubazni, topli, od tržnice do šetnje; moja mama je radila u općini, tako da mi je Sombor baš drag«, kaže naša sugovornica i dodaje kako su suprug i ona zaljubljenici u somborsko kazalište i nastoje uvijek pogledati neku dobru predstavu.

Pod lupom javnosti

Aleksandra je diplomirana pravica koja je cijeli radni staž provela u državnoj upravi. Trenutačno obnaša dužnost predsjednice Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa RH.

»Od nekakvog relevantnog pravničkog staža izdvojila bih 10 godina u Uredu za zakonodavstvo u Vladi Hrvatske. Tamo sam radila kao savjetnica, a poslije kao zamjenica predstojnika, potom sam bila osam godina potpredsjednica Državnog izbornog povjerenstva, a ovo mi je drugi mandat u Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa. Pet godina sam bila članica, a sada sam predsjednica tog preventivnog antikorupcijskog tijela«, sažima svoj profesionalni put naša sugovornica.

Rad u državnoj upravi odabrala je iz obiteljskih razloga. Kako kaže, život kroji prioritete.

»Suprug je u vrijeme kada sam započinjala svoju karijeru već imao uhodanu privatnu tvrtku i procijenili smo, s obzirom na to da smo već bili roditelji dvoje djece, da ne možemo oboje biti privatnici. Da sam otišla u odvjetnike, a on je imao privatno trgovačko društvo, ne znam tko bi nam djecu odgajao. Zato sam se odlučila za posao koji je, uvjetno rečeno, ipak posao koji ima radno vrijeme. I onda godina po godina i ostala sam u tom sustavu«, kaže Aleksandra.

U tom sustavu ostvarila je zavidnu profesionalnu karijeru, a svaki stepenik bio je korak naprijed.

»Kroz odgoj naučila sam da sve moramo pošteno odraditi, da ništa neće biti poklonjeno, da sâm svojim interesom, znanjem, radnom etikom moraš dokazati da plaću koju dobivaš i zasluužuješ. Tako da sam kroz svoj radni staž

nastojala što više učiti. Imala sam sreću jer sam u Uredu za zakonodavstvo Vlade Hrvatske ušla u jedan predivan kolektiv. Na čelu Ureda bio je poznati zagrebački pravnik **Marijan Prus**, jedan erudit i jedan veliki znalac prava u cjelini, radio je i u tužilaštvu. On je bio moj veliki učitelj. Tamo je bila i moja kolegica i mentorica **Vojna Brezović**, zatim **Mladenka Glamuzina**, **Ivica Megla**... To su sve bili sjajni ljudi. Kada sam došla raditi, imala sam 30 godina, a najmlađi savjetnik imao je 48 godina. Tako da me nisu doživjeli kao konkurenciju, već su mi se jako posvetili i to je bila jedna velika životna sreća. Tamo sam naučila sve što danas znam, a ovo drugo su bile nadogradnje», kaže Aleksandra.

Nakon Marijana Frusta na čelo ureda došla je **Snježana Bagić**, sadašnja sutkinja Ustavnog suda i potpredsjednica, nakon nje **Boris Šprem** koji je kasnije postao i predsjednik Hrvatskog sabora. Šprem je našoj sugovornici i ponudio posao u Državnom izbornom povjerenstvu. Karijera joj nikada nije bila primarni cilj, već da ono što radi radi dobro.

»Prihvatila sam taj posao. Rekla sam sebi hajdemo napraviti jedan iskorak; bila je to prilika za koju sam procijenila da je ne mogu odbiti. Radila sam na izbornom postupku, radila s predsjednikom Vrhovnog suda **Brankom Horvatinom** koji je po položaju bio i predsjednik Državnog izbornog povjerenstva, potpredsjednikom **Jakobom Miletićem**, inače predsjednikom Građanskog odjela Vrhovnog suda. Od njih sam puno naučila«, kaže Jozić Ileković.

U Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa došla je tako što se javila na javni poziv. U Saboru je za njezin izbor u Povjerenstvo glasovalo više od 100 zastupnika. Bio je jedan novi, specifičan posao, ali i tu je naša sugovornica pronašla profesionalni izazov.

»Antikorupcijska i preventivna uloga tijela u kojem radim ima utemeljenje i u nekim mojim osnovnim postavkama kako živim«, kaže Aleksandra koja je od ožujka prošle godine na čelu Povjerenstva koje uz nju ima još četiri člana.

»To je iznimno javan i iznimno izložen posao. Kako u svom i privatnom i poslovnom životu jesam transparentna osoba, nemam što skrivati i vrlo sam otvorena. Na početku jeste bilo teško. Svašta vas dočeka, ali kasnije shvatite da je taj posao takav, da nema vremena za razmišljanje je

li mi to trebalo ili ne, već uđeš u posao, radiš dajući svoj maksimum«, kaže Aleksandra.

Tijelo na čijem je čelu pod posebnom je lupom javnosti, pa ni naša sugovornica nije bila pošteđena raznih napisa.

»U kampanji, kada još nismo bili ni izabrani bilo je jako ružnih medijskih napisa i lagala bih kada bih rekla da me to nije doticalo. Da, doživljavala sam to osobno, jer ti napisi jesu bili iznimno osobni. Međutim, vremenom sam navikla na to. Meni je dano da radim posao gdje moram maksimalno biti otvorena i transparentna. Nikada se nije dogodilo da je neki novinar htio intervju ili izjavu u određenoj situaciji a da sam ja to izbjegavala. Svjesna sam da radim posao koji je medijski izložen i na to sam spremna«, kaže Aleksandra.

Pravo građana da znaju

Korupcija i zlouporaba javnog novca nešto je što se često događa, ali ipak nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju osnovane su institucije čiji je posao sprječavanje korupcije i zlouporabe javnih sredstava.

»Pomaka ima. Neke institucije koje sada imamo nismo imali, neke propise koje sada imamo nismo imali. Sama Strategija borbe protiv korupcije i pripadajući Akcijski plan nisu mrtvo slovo na papiru. Tu postoje konkretne mjere, nositelji tih mjera i rokovi izvršenja. Zatim, donesen je kodeks o postupanju najviših državnih dužnosnika i formirano je Vijeća za provedbu tog kodeksa. To je ad hoc tijelo koje najvišim državnim dužnosnicima nudi razgovor, povjerljivo savjetovanje, upućuje ih koliko je važno da se oni pridržavaju svega onoga što se zove časno, pošteno, savjesno, transparentno ponašanje; da moraju biti iznimno otvoreni prema javnosti i naravno da moraju znati da građani imaju pravo biti upoznati s onim što oni rade. Ako se netko ljuti zato što građani žele znati tko je s njim putovao službenim avionom, ne smiju se ljutiti, moraju znati da je to pravo građana da zna«, kaže predsjednica Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa.

Pomak je napravljen i u transparentnosti gradova, općina i županija, koje sada transparentno prikazuju kako troše novac.

»Proračuni lokalnih jedinica bili su nešto što je bio akt poslovanja samih tih jedinica. Sada to sve ide vani i to sve građani imaju pravo znati. Isto tako s 1. listopada stupio je na snagu Zakon o lobiranju, koji je novi zakon, što je još jedan od antikorupcijskih zakona, koji su novi u pravnom sustavu Hrvatske. Upravo članstvo u Europskoj uniji bio je jedan od razloga zašto je ovaj zakon i donesen. Međunarodne preporuke, mislim na preporuke OECD-a i GRECO-a koje je stalno tijelo Vijeća Europe za borbu protiv korupcije, preporuke Rule of law (vladavine prava) Europske komisije i Odbora ministara vijeća Europe. Svi su oni rekli da područje lobiranja treba biti transparentno i da registar lobista treba biti transparentan, javno dostupan, jer lobiranje ima stigmatu da je to nešto što se radi iza zatvorenih vrata. Nije se radilo o jednom zagovaranju koje je bilo javno dostupno, nikada se nije znalo tko je lobist i što on lobira i kakav utjecaj to njegovo lobiranje ima na

odluke izvršne i zakonodavne vlasti. Evo sada ćemo i to pokrenuti. Ne možemo reći da stojimo na mjestu. Ipak možemo konstatirati da smo se pomaknuli s mjesta i da moramo razvijati tu svijest. Kao Povjerenstvo smo utvrdili da svijest jedino efikasno možemo mijenjati putem edukacije, tako da mi stalno educiramo ne samo naše političare i najviše državne dužnosnike nego i druge obveznike, kao što su ravnatelji bolnica, predsjednici i članovi uprava trgovačkih društava u državnom vlasništvu ili jedinicama lokalne samouprave, upravitelji zaklada, ravnatelji, odnosno direktori nacionalnih parkova i javnih ustanova, lučkih

uprava i svih onih pravnih osoba koje imaju veze s javnim financiranjem», kaže Jozić Ileković.

Radi se i s mladima.

»Mladi imaju zazor od politike, a to nije nikako dobro, tako da smo u ovom našem novom mandatu počeli educirati i srednjoškolce koji prvi put biraju, koji kroz predmet politika i gospodarstvo prolaze uvode u politička zbivanja i djelovanja. Isto tako educiramo studente na fakultetima, koji su već orijentiraniji, koji čak imaju svoje političke preference. Jako je važno da su mladi uključeni u javni život, a dio javnog života je i politika.

Građani moraju imati povjerenje u institucije

Često pitanje koje dobiva Povjerenstvo je pitanje ima li pritisaka na njihov rad i na donošenje ili nedonošenje odluka.

»Često to pitaju novinari, ali nas pitaju i studenti. Je li Vam neugodno? Nije Vam lako utvrditi da je neki ministar ili premijer učinio povredu? Nema tu lako, teško. Zakon se provodi, odluke se donose većinom glasova. Mi nismo unisono tijelo i ne trebamo to biti. Odluke donosimo većinom glasova. Ja dajem svoj glas nakon što sa sobom razriješim i kao pravnik i kao osoba koja se određeno vrije-

me bavi tim područjem, tako da ja nemam osjećaj pritiska. Nikada me nitko nije zvao, agitirao za neku odluku. Kada sam imenovana za predsjednicu Povjerenstva, napisi u novinama bili su 'uz predsjednicu Povjerenstva premijer će moći mirno spavati', jer se pretpostavljalo da pripadam miljeu vladajuće političke opcije. Međutim, mi ne možemo i ne smijemo biti članovi političkih stranaka, a na koncu nas bira Hrvatski sabor i to natpolovičnom većinom zastupnika, pa logično je da će nas izabrati vladajući jer oni imaju tu natpolovičnu većinu. Prema tome, mi uvijek možemo dobiti prefiks da smo uz vladajuće, što je smiješno tumačenje, jer i prethodni sazivi Povjerenstva, ovo je treći saziv, izabrani su na isti način«, kaže Jozić Ileković.

Povjerenstvo ima pet članova, bira ih Sabor na mandat od dvije godine i ne mogu biti više od dva puta u tom tijelu. Ograničenje mandata dobra je odluka, smatra naša sugovornica, jer, kako kaže, čovjek se ipak kontaminira u tom poslu. Najveći interes medija i građana imaju predmeti koji se tiču visokopozicioniranih političara. Jozić Ileković kaže da su podjednako važna i davanja mišljenja dužnosnicima koji su u dvojbi kako primijeniti određenu odredbu zakona, a Povjerenstvo je dužno odgovoriti u roku od 15 dana.

»Kao što dajemo suglasnosti na daljnje zapošljavanje, jer dužnosnici nakon mandata imaju daljnji svoj karijerni put i onda postoji taj period 'hlađenja' u kome oni jedno vrijeme moraju odmirovati kako ne bi preuzimali daljnje upravljačke funkcije, odnosno kako ne bi odlazili na upravljačke funkcije u onim pravnim osobama s kojima su poslovali dok su obnašali dužnost«,

kaže predsjednica Povjerenstva.

Ona ističe i imovinske kartice koje su u Hrvatskoj potpuno transparentne, dostupne na internetskim stranicama.

»Dovoljno je utipkati ime i prezime dužnosnika i dobit ćete njegovu imovinsku karticu. Takav standard, a ja bih rekla nadstandard, imaju još samo dvije države Europske unije, a to su Španjolska i Rumunjska. Ali, naravno, borba protiv korupcije je stalni rad. Tu nema dosegnuli smo određenu razinu, da sada ne trebamo ništa raditi, jer eto uspjeli smo. Ne, to je stalno uspostavljanje nadstandarda. Mislim da je krajnji cilj te borbe vraćanje povjerenja građana u institucije. Kada se tu pomaknemo, onda možemo govoriti o tome da se naš rad isplatio«, kaže predsjednica Povjerenstva.

Diplomirala je s 23 godine i odmah počela raditi, pa poslije 37 godina staža kaže da se polako bliži nekom profesionalnom smiraju, ali bi voljela ostati u ulozi edukatora, možda raditi u nevladinom sektoru baš na edukacijama, pomoći svojim iskustvom.

»Čovjek treba znati kada se treba maknuti iz žiže, polako završavati svoje javne poslove i više se posvetiti privatnom životu«, rečenica je kojom završavamo razgovor s Aleksandrom Jozić Ileković.

Z. V.

Orwell na željezničkom kolodvoru

Željeznički kolodvor u Subotici neće biti otvoren sve dok natpisi na njemu i u njemu ne budu i na mađarskom jeziku! Ova informacija, u formi imperativa, volja je jednog čovjeka, a ne, recimo, institucionalne odluke koja je nastala nakon utvrđivanja »stanja na terenu« o poštovanju i provedbi Zakona o službenoj uporabi jezika u sredinama u kojima za to postoje uvjeti.

Dirljivo je zacijelo – napose za naše sugrađane mađarske nacionalnosti – bilo vidjeti kolika je skrb predsjednika države za prava nacionalnih manjina jer je tog četvrtka, 3. listopada, svoje izlaganje započeo upravo nedostatkom kojega je primijetio, a koji se tiče natpisa na mađarskom. Tome je – tko je gledao izravni prijenos na gotovo svim dalekovidnicama s nacionalnom frekvencijom ili kasnije

ključkom kako bi mukotrpno građeno i izgrađeno »prijateljstvo i bratstvo s mađarskim narodom netko da gurne pod noge«. Naravno, cijela ta predstava odvijala se u odsustvu protokolarne etikecije kakvu bi javni nastup zahtijevao pa se – namjesto »gospodine ministre« ili »gospodine gradonačelnice« – obraćanje predsjednika države prema svojim podređenima svelo na uobičajeno »Vesiću, ispravi me ako pogrešim« ili pak »Jel tako, Bakiću?«. Ova jednosmjerna familijarnost u obraćanju predsjednika javnosti dodatno daje dojam čvrste ruke vođe kojem je građanin na prvom mjestu, ali također i o nesposobnosti onih kojima je okružen i za koje su isti ti građani glasali, zvali se oni Vesić ili Bakić, svejedno. Nakon ovakvih nastupa čovjek naprosto poželi vidjeti i formu komunikacije kada su neke ozbiljnije stvari u pitanju. Recimo, prilikom ugovaranja i sklapanja nekih poslova.

Ako na stranu ostavimo kako se osjećaju »Vesić i Bakić« nakon ovakve javne blamaže i ponižavanja, kako im izgledaju uši kada stanu pred ogledalo ili svoje prijatelje i ako na sve to gledamo da su na to na što su navikli sami krivi; ako čak i pozdravimo zaštitničku gestu predsjednika Vučića glede prava vojvođanskih Mađara, sa žalošću ipak moramo konstatirati »da mu nešto fali«. Fali mu, naime, »šira slika« prava nacionalnih manjina, čak i onih čiji pripadnici nisu – po njegovim kriterijima – u »prijateljskom i bratskom odnosu« s narodom kom pripada.

I Hrvati su, primjerice, iako nacionalna manjina, građani ove države i kao takvi po slovu Ustava i zakona imaju ista prava kao i sve ostale, uključujući, naravno, i mađarsku. Pa ipak, nedostatak natpisa na hrvatskom jeziku na subotičkom željezničkom kolodvoru predsjednik nije uočio, a samim tim niti ukorio gradonačelnika što ga o tome nije obavijestio. Nije predsjedniku države palo na pamet niti pred dvije godine da se na Paliću u svojoj »borbi« oko postavljanja mađarskog naziva »Szabadka« u bojama mađarske trobojnice »sjeti« da u Subotici postoje i Hrvati i da ta »pobjeda« bude donesena »u paketu« tako što bi, pored postojeća dva (na srpskom i mađarskom) bio postavljen i latinični naziv »Subotica« u bojama hrvatske trobojnice.

Ovaj nedostatak o predsjednikovom uočavanju nedostatka na subotičkom željezničkom kolodvoru sigurno nije primijetio samo potpisnik ovih redova. Ne, primijetili su ga zacijelo i drugi ovdašnji Hrvati, ali – poput »Vesića i Bakića« – gutaju i trpe, s orvelovskim osjećajem kako ovdje ni sve nacionalne manjine nisu iste. Pripadnici ostalih nacionalnih manjina koji u Subotici žive neka sami donesu zaključak o istom. Ako ih to uopće i zanima.

Z. R.

odgledao cjelokupnu snimku posjeta Subotici – prethodilo ukoravanje domaćina zbog toga što na događaju nije prisustvovao (niti je protokolarno zvan) predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara **Bálint Pásztor** za čijeg je pokojnog oca **Istvána Aleksandar Vučić** ustvrdio da mu je »brat«! Mogli su tom prilikom gledatelji izravnog prijenosa ili snimke primijetiti još nekoliko zanimljivih stvari koje se tiču personifikacije osobnosti u instituciju (najpoznatiji primjer za ovu stilsku figuru svakako je »država to sam ja«). Osim zbog »lošeg dočeka«, ukorio je predsjednik gradonačelnika Subotice **Stevana Bakića** – iako, kako je Vučić priznao, to nije u njegovoj nadležnosti – zbog toga što ga nije obavijestio da na kolodvoru nema mađarskih natpisa i na licu mjesta zapovjedio ministru građevinarstva, prometa i infrastrukture **Goranu Vesiću** da se taj nedostatak ispravi u najkraćem roku, što je ovaj i prihvatio potvrdno klimajući glavom. Korak dalje napravio je predsjednik države kada je, obraćajući se posredno gradonačelniku Subotice, podsjetio javnost na to koliku je »borbu« morao voditi oko toga da se na izlazu iz grada (odnosno ulazu u njega) postave i natpisi na mađarskom »Szabadka«, i to u bojama mađarske trobojnice, i to sve garnirao za-

Prekogranični projekt HPD-a *Bela Gabrić* i vinkovačke gimnazije

Suradnja gimnazijalaca i profesora iz Subotice i Vinkovaca

Profesori Gimnazije *Matija Antun Reljković* iz Vinkovaca boravili su 4. listopada u posjetu Subotici u sklopu projekta s Hrvatskim prosvjetnim društvom *Bela Gabrić* koji ima za cilj unaprijediti kvalitetu realizacije nastave i izvannastavnih aktivnosti koje doprinose očuvanju kulturno-povijesne baštine te povezati dionike projekta. Projekt uključuje opremanje škole u Vinkovcima, nabavu udžbenika i lektire za djecu u Vojvodini, te uspostavu suradnje između gimnazija u Vinkovcima i Subotici. Ukupna vrijednost projekta je 36.800 eura, a dio koji je dobilo HPD *Bela Gabrić* iznosi 26.374 eura. Nabavljeni su udžbenici i lektira za 500 učenika hrvatske nastave u Vojvodini dok opremanje vinkovačke Gimnazije ima za cilj poboljšati uvjete za rad i realizaciju izvannastavnih aktivnosti koje promiču kulturno-povijesnu baštinu. »Tijekom projekta učenici i profesori iz Subotice posjetili su Vinkovce, a danas su profesori vinkovačke gimnazije posjetili Suboticu s ciljem upoznavanja i razmjene iskustava u očuvanju kulturno-povijesne baštine. Tijekom dana upoznali su se s radom institucija hrvatske nacionalne manjine u Srbiji a zatim i znamenitostima Subotice i Palića. Ova suradnja predstavlja važan korak u očuvanju hrvatske kulturne baštine i jačanju obrazovnih veza između Hrvatske i Vojvodine«, kazala je predsjednica HPD-a *Bela Gabrić* **Margareta Uršal**.

Prethodno je u posjetu Vinkovcima 20. rujna bilo 23 učenika Gimnazije *Svetozar Marković* iz Subotice, profesor kemije **Slavko Benčik** i članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje **Nataša Francuz**. Oni su sudjelovali u programu koji je obuhvaćao interaktivno predavanje na temu »Jezik otačaski i pismo materinsko«

kao i radionice na različite teme, koje su za njih pripremili učenici i profesori vinkovačke gimnazije. Nakon toga profesori i učenici dvije gimnazije upoznali su se s kulturno-povijesnim znamenitostima Vinkovaca.

Margareta Uršal kaže kako ovo nije samo razmjena »pro forme« učenika i profesora već se radi o jednoj dugoročnoj suradnji između profesora i učenika iz Srbije i Hrvatske koja će se i dalje razvijati.

»Naročito je važno da su uključeni i učenici u projekt, kao i njihovi profesori, te se nadamo da će, možda kroz neki idući projekt, doći i njihovi učenici kod nas i družiti se s našom djecom, vidjeti naše institucije, kulturu i baštinu koju negujemo.«

Ravnateljica vinkovačke gimnazije **Ivana Biljan** rekla je kako je ovo prvi projekt prekogranične suradnje u koji se uključila vinkovačka gimnazija a koja ima dugu tradiciju i njeguje kulturno-povijesnu baštinu.

»Ta povezanost s Hrvatima izvan Hrvatske doprinosi i onome što imamo kao cilj obrazovanja u našoj školi, a to je njegovanje multikulturalnosti i interkulturalnog odgoja te je ovo bila prava prilika da se povežemo s Hrvatima izvan domovine na način da učenici prepoznaju značaj obrazovanja na hrvatskom jeziku. Imali smo priliku ugostiti učenike iz Subotice na otvorenju manifestacije *Vinkovačke jeseni*, a sada je prilika da uzvratimo posjet upravo na dan naše ustanove i svjetskoga dana učitelja«, rekla je Biljan.

Suboticu je posjetilo 23 profesora iz Vinkovaca, a projekt je financiran od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije.

J. D.

Vinkovačke jeseni: Gosti iz Gimnazije Kenzingen i Subotice

Bogatiji za još jednu grupu

O d ove školske godine prvi puta izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pohađat će učenici u Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo* u Lemešu. To školu u Lemešu čini 16. školom i 13. mjestom u Vojvodini gdje se održava neki vid nastave na hrvatskom jeziku.

Prvom satu Hrvatskog jezika nazočili su i članica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužena za obrazovanje **Nataša Francuz** i ravnatelj škole *Bratstvo-jedinstvo* **Dejan Vukadinović**.

Vukadinović je ovom prigodom izrazio zadovoljstvo povodom uvođenja novog predmeta u školu.

»Drago nam je što smo u našoj školi od ove školske godine formirali odjel koji će slušati nastavu Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Bogatiji smo za još jednu grupu od sedam učenika, budući da smo škola u kojoj se nastava odvija na srpskom i mađarskom nastavnom jeziku. Ovim se otvaraju široke mogućnosti suradnje s Hrvatskim nacionalnim vijećem, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata i drugima. Ovim putem pozvao bih sve koji bi željeli prisustvovati svečanoj akademiji povodom stogodišnjice rođenja dva istaknuta znanstvenika rođena u našem selu, **Gaje Alage** i **Mirka Vidakovića**«, rekao je Vukadinović.

Sate Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture držat će učiteljica **Marija Bagi**.

»Zahvaljujući ravnatelju uspjeli smo uvesti ovaj predmet i u našoj školi. Ja sam pokušavala prije jedno dvije-tri

godine, ali tada to nismo uspjeli ostvariti. Nisam očekivala uopće da ću imati jednu grupu učenika, ali baš mi je drago što ih toliko ima, a ravnatelj smatra kako će vremenom biti i dvije grupe. Mislim kako će ovo mnogo značiti djeci. Mi u Lemešu imamo hrvatsku udrugu već 25 godina, roditelji ove djece bili su uključeni u udrugu koja trenutno, nažalost, nije mnogo aktivna. Drago mi je što je krenuo hrvatski jezik kao nastava, koji će vjerujem doprinijeti i oporavku udruge i da će ona krenuti sa svojim kulturnim događanjima«, rekla je Bagi.

Predstavnica HNV-a **Nataša Francuz** smatra kako je bilo vrijeme da se ovaj izborni predmet uvede i u lemešku školu.

»Lemeš je jedan od primjera mjesta u kom se godinama unazad pokušavalo s pokretanjem nastave. Ovakav pozitivan ishod dolazi s više strana, inicijativa pojedinaca u zajednici, jaka želja i odlučnost roditelja i podrška ravnatelja. Kako sam rekla djeci i roditeljima, oni su prva generacija od, nadam se, brojnih u budućnosti koji su otvorili vrata brojnim benefitima

Marija Bagi, Dejan Vukadinović i Nataša Francuz

nastave. Vjerujem da će ostala mjesta u kojima godinama težimo za izučavanjem izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture slijediti ovaj pozitivan primjer pojedinaca, roditelja i ravnatelja, a naravno sve uz suradnju i podršku HNV-a«, izjavila je Francuz.

I. B.

Natjecanja i rekviziti za učenike hrvatskih odjela

»Sportom do prijateljstva«

»Sportom do prijateljstva« naziv je programa koji je održan prošloga petka, 4. listopada, u sportskoj dvorani Osnovne škole *Ivan Milutinović* u Subotici. Manifestacija je okupila preko stotinu učenika od 1. do 4. razreda osnovne škole koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku, pružajući im priliku za zajedništvo kroz sport i natjecanja. Sudjelovali su učenici iz osnovnih škola *Ivan Milutinović* (Subotica i Mala Bosna), *Matko Vuković* (Subotica), *Vladimir Nazor* (Đurđin), *Matija Gubec* (Tavankut) i 22. oktobar (Monoštor). Njihove učiteljice pripremile su natjecateljske igre koje su učenicima omogućile da pokažu svoje sportske vještine. Svim školama darovani su paketi sportskih rekvizita (lopte, poligoni...) ukupne vrijednosti 1.500 eura, koji će služiti za poboljšanje nastave tjelesnog odgoja. Projekt »Sportom do prijateljstva« pokrenut je na inicijativu Hrvatskog nacionalnog vijeća, a realizira ga udruga *Naša djeca* iz Subotice uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Sport i druženje

Djecu su na početku programa pozdravile predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz**, zamjenica predsjednice udruge *Naša djeca* **Ninoslava Pirša** i ravnateljica OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta **Stanislava Stantić Prčić**.

Udruga *Naša djeca*, koja je iznijela ovaj projekt, osnovana je 2006. s ciljem promoviranja obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji.

»Cilj projekta 'Sportom do prijateljstva' bio je poboljšanje kvalitete nastave na hrvatskom jeziku, ovog puta nabavom sportskih rekvizita i zajedno s tim organizirali smo i ovakav jedan sportski dan gdje su sva djeca koja su na nastavi na hrvatskom jeziku, kojih trenutno od prvog do četvrtog razreda ima 106, da se tu susretnu, druže i budu aktivni. Središnji državni ured nam je odobrio projekt u vrijednosti od 1.500 eura i sav taj novac smo potrošili na ove rekvizite za tjelesni odgoj«, rekla je Ninoslava Pirša.

Nataša Francuz iz HNV-a podsjetila je na brojne pogodnosti u nastavi na hrvatskom jeziku poput besplatnih udžbenika, organiziranog prijevoza učenika, brojnih izvannastavnih aktivnosti.

»Na redovitim aktivima učitelja koji su u nastavi na hrvatskom jeziku doznali smo kako postoji potreba za sportskim rekvizitima u ovim osnovnim školama. Zajedno smo u suradnji s udrugom *Naša djeca* realizirali ovaj projekt i kruna suradnje, osim nabave rekvizita, je i ovaj sportski dan. Vjerujemo kako su ovakva ulaganja vrlo značajna za našu djecu, škole i naše učitelje koji će moći kvalitetnije raditi. Ovo svakako nije naš prvi projekt, a nije ni posljednji. Želja nam je imati što više ovakvih projekata i aktivnosti u budućnosti«, izjavila je Francuz.

Unaprijeđenje nastave

Ravnatelj škole *Ivan Milutinović* **Ivan Stipić** pozdravio je ovu akciju nabave potrebne nastavne opreme, kao i organizaciju sportskog dana za mališane.

»Vrlo mi je drago što su se djeca okupila kod nas u školi. Isto tako mi je drago što su dobili potrebne rekvizite za kvalitetniju nastavu tjelesnog. U svakom slučaju, čestitam svima koji su projekt pokrenuli i realizirali. Nadam se kako će ih biti još, jer nažalost svi ovi rekviziti su potrošni materijal, on traje jedno vrijeme, ali već za dvije godine moramo ih ponovo nabaviti. Nastava na hrvatskom se održava u školi *Ivan Milutinović* od samog početka, od 2002. godine, i ona je postala apsolutno dio škole«, rekao je Stipić.

Ravnateljica OŠ *Matija Gubec* Stanislava Stantić Prčić složila se kako su rekviziti za nastavu tjelesnog uvijek potrebni i kako su ovakvi projekti i događanja koja potiču djecu na aktivan život od velikog značaja.

»Iako smo mi iz Tavankuta i na selu, jako je zanimljivo i simptomatično da su djeca manje aktivna, djeca se ne bave sportom, ne voze bicikle do škole već ih voze roditelji, tako da je svaki vid ovakvog poticaja od iznimnog značaja. Naravno, što smo aktivniji i zdraviji, to lakše učimo i bolje rezultate postizemo u nastavi. Naša škola održava nastavu na hrvatskom jeziku od početka njenog uvođenja i interesantno je spomenuti kako broj zainteresiranih roditelja, odnosno broj djece oscilira. Imali smo i manje pohvalne godine, ali sada možemo reći kako imamo cjelovitu nastavu od prvog do osmog razreda, izuzev trećeg. Drugim riječima, napredujemo. Vjerujem kako je to rezultat rada sviju nas, ne samo škole, već i župe, HNV-a i svih institucija u hrvatskoj zajednici«, rekla je Stantić Prčić.

I. B.

80. obljetnica Zavitnog dana sela - Monoštor

PETAK, 11. 10.

18 sati

mala dvorana Doma kulture

DUHOVNO-TRADICIJSKA
TRIBINA

predavači:

vlč. Dragan Muharem

vlč. Vinko Cvijin

Tomislav Livaja

(povjesničar)

„Marija na našim ramenima“

SUBOTA, 12. 10.

18 sati

velika dvorana Doma kulture

FOLKLORNO-TAMBURAŠKA
VEČER I PREDSTAVLJANJE
TAMBURAŠKOG TROPLETA
VOJVOĐANSKIH HRVATA ZKVH-a

Nastupaju:

- HGU „Festival bunjevački
pisama“ i solistica Marija Kovač

- HKC „Bunjevačko kolo“

- KUD „Perkovčani“

- HKUD „Vladimir Nazor“

- Mali Monoštorski tamburaši

- KUDH „Bodrog“

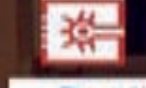
NEDJELJA 13. 10.

12 sati

Crkva Sv. Petra i Pavla

SVETA MISA SA
SVEČANOM PROCESIJOM

Predvodi srijemski biskup
mons. Fabijan Svalina.

Natjecanje u berbi kukuruza

Risari ponovno najbolji

Risari Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* ponovno su se pokazali kao najbolji i najvredniji, no ovoga puta u berbi kukuruza. Već godinama unazad oni aktivno sudjeluju na manifestacijama branja kukuruza, a svake godine vrte se s nekoliko osvojenih nagrada.

Risare je i ove godine okupila **Marija Kujundžić**, koja kaže kako je ove godine natjecanje u Novom Orahovu bilo revijalno, dok su prva mjesta – prvo i drugo osvojili u Crnoj Bari, i time bili proglašeni za najbolje.

Ove manifestacije, koje podsjećaju na gotovo zaboravljene poslove, održane su 23. rujna (Novo Orahovo) i 5. listopada (Crna Bara). U Novom Orahovu ekipu *Dužijanice* činili su **Stipan Kujundžić**, **Andrija Tumbas**, **Ruža Juhas** i **Joca Vuković**, dok su pobjedničke ekipe u Crnoj Bari činili: **Perica Tikvicki**, **Marija Kujundžić**, **Martin Gabrić** i **Ivana Vukov**, te **Andrija Tumbas**, **Joca Vuković**, **Veco Francišковиć** i **Jadranka Šimoković**.

Uz berbu kukuruza (onih koji su preživjeli sušu) organizatori su dodatno organizirali natjecanja poput ubacivanja kukuruza u *košarove*, traženje istih u *džakovima* (vrećama), te brojne druge aktivnosti.

Kako je pojasnila **Marija Kujundžić**, ovaj posjet suradnja je koja traje godinama, a *risari* na ovaj način uzvraćaju posjet vrijednim ljudima iz spomenutih mjesta koji svake godine dolaze za manifestaciju *Takmičenje risara*.

Ž. V.

Novo Orahovo

Crna Bara

Naši gospodarstvenici (CCIII.)

PVC stolarija bez ijedne reklamacije

Kvaliteta usluga i zadovoljne mušterije su Stantiću najvažniji u poslovanju, što se, kako kaže, pokazalo kao dobro i prepoznato jer mu osim preporuka niti ne treba dodatna reklama

Slavko Stantić iz Subotice prije godinu i pol dana osnovao je firmu *Stantić PVC stolarija*. Firma je registrirana za prodaju i montažu PVC stolarije, kao što su vrata, prozori, roletne, komarnici, zatvaranje terasa... Za sada je to mala firma, kako vlasnik kaže – obiteljska, jer su u nju uključeni i njegova supruga i sin te još nekolicina uposlenih, ali imaju kapaciteta i ambicija za proširenje, na koju stranu vrijeme i klijenti će pokazati, govori vlasnik *Stantić PVC stolarije*.

Kvaliteta i zadovoljne mušterije

Sve proizvode koje prodaju i ugrađuju sami u svojoj radionici izrađuju, a kupuju samo sirovine poput stakla, profila, čelika itd.

»Sve što ugradimo mi smo proizveli. Koristimo najviše domaće proizvode-sirovine i kvaliteta nam je najvažnija. Imam glavnog majstora koji je zadužen za proizvodnju i koji jako dobro radi svoj posao. Imam jednog koji je zadužen za montažu. I po struci i sada u firmi sam tehničko lice i svaku fazu mogu ispratiti i pomoći ako negdje nastane gužva. Svaki dan sam na gradilištu od 9 do 16 sati. Kada neki posao naša firma završi, majstori ugrade stolariju, dok ne dođe vrijeme finalne naplate sve osobno pregledam kako bih se uvjerio da je to stvarno dobro i da je sve na svome mjestu. Možda je to jedan od razloga zašto još uvijek nemamo niti jednu reklamaciju«, govori Stantić.

Kvaliteta usluga i zadovoljne mušterije su Stantiću najvažniji u poslovanju, što se, kako kaže, pokazalo kao dobro i prepoznato jer mu osim preporuka niti ne treba dodatna reklama.

»Bilo kojim poslom kad sam se u životu bavio kvaliteta mi je bila na prvom mjestu i da na moje usluge nema reklamacije. Točnost u poslu mi je također jako važna – rokovi, poštivanje dogovorenog, cijene... to sve mora biti onako kako je dogovoreno, čak i kad idem sebi u štetu. Sve ove godine to se pokazalo kao dobra poslovna politika zbog koje mi ne treba reklama. Već 20 godina radim 'na preporuku' bez reklame.«

Stantić je od mladosti u poslovima vezanim za građevinu. Njegov poslovni put obilježio je, kaže, majstor s kojim je u mladosti radio kompletno renoviranje kuća i koji ga je naučio biti pedantan i savjestan. Vremenom, kako su se zahtjevi na tržištu mijenjali, život ga je odveo na stolariju za što se vremenom i specijalizirao. Puno godina je radio

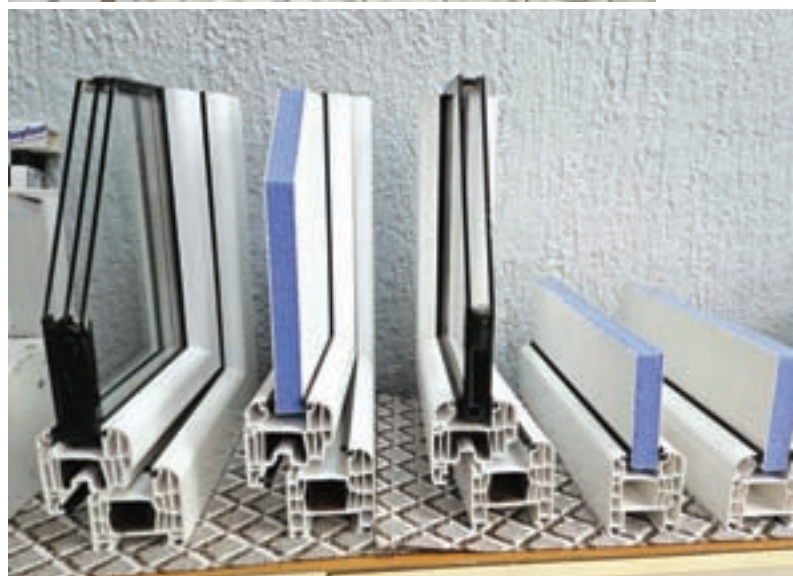
paralelno dva posla, u firmi i honorarno na gradilištu gdje je stjecao znanje i vještine kako bi mogao otvoriti svoju firmu.

»Ako imaš ideju, riskiraj«

Stantić ističe kako je veoma važno odabrati kvalitetnu stolariju za kuću te da je to nešto na čemu se ne smije štedjeti.

»Kada uspoređujete cijene PVC stolarije po gradu, vidite da se cijene razlikuju čak i za 30-40 %. Ako se odlučite za najjeftiniju varijantu, na jednoj prosječnoj kući možete uštedjeti oko 1.000 ili 1.500 eura. Na tu cijenu treba dodati usluge molera, obradu kventova itd. I nakon nekoliko godina tu istu stolariju ćete morati vaditi jer više neće biti pouzdana. Onda ćete opet morati pored stolarije plaćati i sve druge poslove koji dolaze uz njezino mijenjanje tako da se to definitivno ne isplati. Na ovakvim stvarima ne bi trebalo štedjeti, jer stolarija, ako je kvalitetna, može bez problema služiti 20-30 godina.«

Stantić garanciju za svoje proizvode i uslugu daje na pet godina, a kako kaže, na vlasniku je da stolariju održava tako što će ju podmazati dva puta godišnje na mjestu gdje su mehanizmi te ih držati koliko-toliko čistima, bez prašine i pijeska. S obzirom na to da je cijeli radni vijek

na neki način uključen u građevinske procese, Stantić kaže kako je sad za ove poslove pogodno vrijeme jer se u gradu gradi kao nikad, povećao se životni standard te ne postoji više niti problem s naplatom.

»U posljednje vrijeme financijska situacija se popravila u gradu i državi, što se vidi iz porudžbina. Prije su ljudi kupovali samo ono što moraju, a sada često mijenjaju sve i kupuju kvalitetnije profile, čak gledaju i na estetiku. U Subotici se sada puno gradi, ali najčešće su to zgrade što meni ne donosi posao jer za sada radim samo privatne kuće. Dobro je što sada više nemamo problem s naplatom, što je ranije bio veliki problem u državi. Sada imamo i konstantnu nabavu materijala i sirovina te nema uvjeta koji sprječavaju rad. E sad, isplati li se ili ne biti mali poduzetnik, to ovisi. Netko može biti jako dobar u svom poslu, ali da jednostavno nema sreće.«

Iako je posao poduzetnika riskantan, Stantić objašnjava zašto se upustio u tu avanturu.

»Nisam nikada bio osoba koja bi došla u firmu i tamo odradila cijeli radni vijek. Mjesto me ne drži dugo. Kad čovjek ima neke ambicije i ideje, trebao bi riskirati jer ako ne probaš, nećeš nikada znati što bi bilo da jesi. Ako ti slučajno krene od ruke, mogu se dostići jako velike stvari, što je u većini komercijalnih firmi to jako teško postići.«

J. D. B.

O predstavi *Ljudi od voska* (tekst Mate Matišić, režija Ivan Vanja Alač)

Moj ti je život za predstavu!

Na 73. Festivalu profesionalnih kazališta Vojvodine imali smo priliku pogledati komad suvremenog hrvatskog pisca **Mate Matišića** *Ljudi od voska* u izvedbi somborskog Narodnog pozorišta. Predstava odiše hrvatskim miljeom s prepoznatljivim jezičnim, religijskim i mentalitetnim značajkama, s čime se veoma lako mogu identificirati pripadnici hrvatske etnokulturološke zajednice (ne kao 2016. na zagrebačkoj praiizvedbi i skandaloznom prepoznavanju stvarnih osoba), ali isto tako i svi drugi gledatelji jer je tema i njezino oblikovanje doseglo univerzalnost.

Predstavu je režirao **Ivan Vanja Alač** minimalno intervenirajući u originalni tekst koji odiše humorom i apsurdnom, ali ponad svega toplinom humaniteta. Ova *dramska suita* sastavljena je od tri stilski različita stavka čija je radnja smještena u Zagreb (*I. Obožavateljica* i *III. Ispod perike*) i Rižice u Dalmatinskoj zagori (*II. Prvi musliman u selu*). Glavni lik povezuje dijelove, a pisac vješto komponira mnoštvo različitih motiva: od građanske i seoske sredine, preko naroda i vjera bivših i sadašnjih državnih konstelacija, njihovih velikih i manjih netrpeljivosti, ratnih i kriminalnih radnji, do emocionalnih i medijskih manipulacija. Izvedba traje tri sata tijekom kojih glumci i radnja drže maksimalnu pozornost gledateljstva i prođu za tren!

Između stvarnosti i fikcije

Moj ti je život za napisati knjigu, snimiti film, postaviti predstavu – lajtmotiv je ove predstave. Iako lica izgovaraju slične rečenice glavnom liku, dramskom piscu i filmskom scenaristu Mati (**Saša Torlaković**, u originalnom tekstu Viktor), u nadi da će on za njih perom izboriti pravdu ili im donijeti slavu, na sceni pratimo stvaralački proces u kojem glavno mjesto zauzima piščev nutarnji svijet. Glavna tema jasno je označena centralnom metaforom scenografije (Ivan Vanja Alač i **Isidora Ilić**), bijelim platnom, tj. papirom i pisaćim strojem koji biva sastavljen tek u posljednjoj sceni. Tipka razmaka tijekom izvedbe služi kao klupa, par gumba kao stolice dok ostala vise poput zvijezda koje s bijelim slovima nalikuju raštrkanim putokazima u tami scene i introspekcije. Uz zvuk tipkanja po pisaćem stroju na platnu se ispisuju nazivi stavaka, a platno služi i za igru sjena aludirajući na preobrazbu stvarnih ljudi u likove. Pišući i govoreći o drugima, uvijek pišemo i govorimo o sebi – potka je ove drame – međutim, odnos između stvarnosti i fikcije, života i književnosti, realnosti i mašte, ovoga i ono-

ga svijeta uspješno je variran na različite načine postižući na koncu magijski učinak autonomnosti dramskog lika.

Pokajanje i iskupljenje

Druga važna i aktualna tema ovog psihoterapijskog piščevog djela odnosi se na motiv grijeha, pokajanja i iskupljenja u kršćanskom ključu. Tema roditeljstva ostvarena je u cikličnom spajanju prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, onih koji su živi, nepoznati i mrtvi, onih koji jesu i nisu naša krv i naš izbor. Žanrovski šaroliko klupko počinje se odmotavati saznanjem glavnog lika Mate da ima sina sa svojom obožavateljicom (neusuglašena igra ansambla sa snažnim izrazom **Biljane Keskenović**), a koje mu je ona zatajila poučena iskustvom drugih žena koje je Mate s menadžerom primorao na abortus. Njihov sin Tane (**Nemanja Bakić**) biva ubijen, a Mate osjeća krivicu ne samo zbog smrti svog sina kog je društvo i njegovo odsustvo moralno unakazilo i progutalo, nego i zbog sve svoje nerođene-ubijene djece. U drugom stavku s fantastično izve-

denim epizodnim ulogama brđana Nikole (**Srđan Aleksić**), Ante (**Bogomir Đorđević**) i Joze (**Aleksandar Ristovski**), Matu u rodnom selu sustiže Nikolina priča o samoubojstvu njegove petnaestogodišnje kćeri Zdenke, crna komedija svadbe Antinog sina, ratnog invalida Jure (Nemanja Bakić) s kupljenom mladenkom (**Ana Rudakijević**) i iščekivanje bolesnog djeteta lokalnog dilera Joze. Matina uznemirena savjest odvodi nas u paralelnu priču o Zdenki kao njegovom djetetu nastalom u švaleraciji s Nikolinom ženom, u mučnu fikciju unutar fikcije koja se pokazuje lažnom, ali bezizglednost društvene sredine je istinita. U posljednjem dijelu triptiha Mate i njegova žena Ana (**Marija Medenica**) posvajaju kćer svoje poznanice Jasne (**Ivana V. Jovanović**) otkrivajući monstruoznost Jasnina roditeljstva i Matinu trauma iz djetinjstva, odrastanje kod strica ne bi li spasio stričev jalovi brak. Tema se ne iscrpljuje u navedenim silnicama pregledno vođene dramske radnje i klasično postavljenih likova, a njezina kompleksnost je odlično zahvaćena.

Somborci su zasluženo ponijeli dvije nagrade na vojvođanskom festivalu: redatelj Ivan Vanja Alač ponio je nagradu za najbolju režiju, a Srđan Aleksić za glumačko ostvarenje. Ansambl je igrao uvjerljivo i sinergijski, ujednačeno kvalitetno kako u pojedinačnim tako i u skupnim scenama, među kojima ističem igru kora dadilja, te iskreno preporučujem svima da pogledaju predstavu.

Nevena Baštovanović

Foto: NP Sombor

Aktivnosti HLU-a Croart

SUBOTICA – Članovi HLU-a *Croart* iz Subotice bili su aktivni prošloga vikenda. Dio njih održao je »radni dan« (koloniju) na *Pivčijem salašu* na Bikovu gdje im je domaćin bila obitelj **Kuntić**. Bilo je ovo šesto druženje slikara

na ovom salašu. Dio članova udruge sudjelovao je na likovnoj koloniji *Colorit* u Somboru koju organizira HKUD *Vladimir Nazor*.

Vikend ranije članovi HLU-a *Croart* sudjelovali su na 15. vugrovečkim likovnim susretima na poziv mjesnog KUD-a *Dragutin Domjanić*.

Dani hrvatske knjige i riječi u Subotici

SUBOTICA – 23. *Dani hrvatske knjige i riječi* – dani *Balinta Vujkova* održavaju se od 10. do 12. listopada u Subotici. Nakon jučerašnjih programa za djecu i mlade, danas (petak, 11. listopada) u Gradskoj knjižnici održava se okrugli stol na temu »Očuvanje nematerijalne kulturne baštine manjinskih zajednica u Srbiji«.

Multimedijalna večer na kojoj se dodjeljuju književne nagrade (*Balint Vujkov Dida*, *Emerik Pavić* i *Iso Velikanović*) bit će održana večeras u HKC-u *Bunjevačko kolo*, s početkom u 19 sati. Osim čuvara tradicijske kulture Hrvata u Srbiji, tijekom večeri nastupit će i Muška pjevačka skupina KUD-a *Kupina* iz Hrvatske.

Sutra (subota, 12. listopada) će biti održan *Književni salon* na kojem će se predstaviti Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne i Društvo hrvatskih književnika – Ogranak slavonsko-baranjski-srijemski te domaća književna scena.

Kao i prethodnih godina, tiskani su novi naslovi: osma knjiga u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova (Didin rukopis)* i zbornik radova s prošlogodišnjeg stručnog skupa.

Melinda Šefčić izlaže u Novom Sadu

NOVI SAD – Izložba *Fragmentacija (dezintegracija, transformacija)* hrvatske vizualne umjetnice podrijetlom iz Subotice **Melinde Šefčić** bit će otvorena u ponedjeljak, 14. listopada, u Malom likovnom salonu Kulturnog centra Novog Sada. Otvorenje je u 19 sati. Izložba će biti otvorena do 25. listopada.

.....

Ero s onoga svijeta u Beogradu

BEOGRAD – Hrvatsko narodno kazalište iz Zagreba gostovat će u srijedu, 16. listopada, (19.30 sati) na velikoj sceni Narodnog pozorišta u Beogradu s operom **Jakova Gotovca** *Ero s onoga svijeta*, pod dirigentskom upravom **Srboljuba Dinića** i u režiji **Krešimira Dolencića**. Riječ je o uzvratnom posjetu tog kazališta nakon što je srpski nacionalni teatar gostovao u HNK-u sa svojom najnovijom operском produkcijom: **Verdijevim Simonom Bokanegrom**, kojom je zatvoreno ovogodišnje drugo izdanje Zagrebačkog opernog festivala. Najpoznatije i najpopularnije Gotovčevo djelo, opera u tri čina *Ero s onoga svijeta*, praižvedena je 1935. godine. Libreto je, prema motivima narodne priče, napisao **Milan Begović**.

Zagrebačko predstavljanje knjiga o Dužijanci

ZAGREB – UBH *Dužijanica* iz Subotice predstaviti će dvije novije knjige iz svoje naklade u Zagrebu, u četvrtak, 17. listopada, u dvorani Hrvatske matice iseljenika. U pitanju su knjiga **Nace Zelića** *Javna proslava Dužijance od 1968. do 1971. godine u Subotici: svjedočenje* i knjiga mons. dr. **Andrije Anišića** *Spomenica 2 – Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu, Dužijanica u Mostaru – Obnova spomen ploče iz 1933.* Početak je u 18 sati.

Povedi me, Gospode pobjednička pjesma

Prema glasovanju izvođača, pobijedila je skupina Frama iz Posušja s pjesmom Povedi me, Gospode dok je stručni žiri najboljom ocijenio numeru Snagom ljubavi koju je izvela DomiNika iz Zagreba

Glavna nagrada ovogodišnjeg Festivala hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest*, koji je održan 6. listopada u Subotici, pripala je skupni *Frama* iz Posušja (BiH) koja je izvela pjesmu *Povedi me, Gospode*. Glazbu i tekst potpisuje **Ivo Jurić** a aranžman **Josip Joco Vukoja**. Drugoplasirana je bila **Tea Kopčalić** iz Novog Sada (stihovi i glazba: **Dario Šehić**, aranžman: **Igor Kiš**) a treće mjesto **Natalija Horvat** iz Gornjeg Tavankuta/Subotice s pjesmom *Virujem uvijek u tebe* (stihovi i glazba: Natalija Horvat, aranžman: **Viktor Kesler**). Ove nagrade dodjeljuju sudionici festivala međusobnim »eu-rovizijским« glasovanjem.

Pobjednička skupina *Frama* iz Posušja peti je put sudjelovala na subotičkom *HosanaFestu*.

»Franjevačka mladež, *Frama* broji preko 100 članova. Ovo je samo dio naše glazbene sekcije. Prošle godine nastupali smo s jednom laganijom skladbom i ove godine odlučili smo se na jednu življu pjesmu. Cure su sve srednjoškolke i htjeli smo da to bude nešto veselo. Zahvaljujemo domaćinima na gostoprimstvu, išli smo na više mjesta, ali tu u Subotici svaki put ostanem bez teksta. Dolazimo svakako i dogodine«, kaže **Ivana Leko** iz *Frame*.

Snaga ljubavi

Stručno povjerenstvo za najbolju pjesmu u cijelosti proglasilo je numeru *Snagom ljubavi* koju je izvela *Do-*

Nika Došen, Marica Mikrut i Aleksandar Dulić

miNika iz Zagreba (stihovi i glazba: **Nika i Dominik Došen** te **Filip Knežević**, aranžman: Dominik Došen).

»Pjesmu *Snagom ljubavi* napisali smo skupa suprug i ja s našim kumom. Volimo zajednički skladati, to je nešto što nas ispunjava. Prošle godine smo bili na *HosanaFestu*, bilo nam je prekrasno iskustvo, te smo došli ponovno. Poruka naše pjesme je da je Božja ljubav snažna, da bez Boga nema ničega, uvijek se uzdamo u njega i vjerujemo da će sve biti baš onako kako treba biti«, kaže Nika Došen.

Na festivalu je nastupilo petnaest izvođača iz Srbije, Hrvatske, BiH i Njemačke. Za najboljeg debitanta proglašen je **Aleksandar Dulić** iz Subotice koji se predstavio pjesmom *Dođi Gospode Đure Ravenščaka*, a nagradu za najbolji tekst dobila je **Marica Mikrut** iz Sombora za pjesmu *Škrinja ljubavi* koju je izvela **Ana Topalov**.

»Naš velečasni **Marinko** predložio mi je da nastupim na festivalu, što sam ja prihvatio. Radujem se nagradi za najboljeg debitanta i planiram nastupiti i sljedeće godine. Nastup na *HosanaFestu* bio je iznenađenje za moju obitelj jer do nastupa nisu znali da ću sudjelovati. Pjesma je jedan od najljepših načina da se izrazi ljubav i vjera u Boga«, kaže Aleksandar Dulić.

Potica za stvaranje

Slogan festivala bio je »Uzroče naše radosti«, a u revijalnom dijelu nastupio je Dario Šehić, dvostruki pobjednik *HosanaFesta*. Na početku večeri publika je imala prigodu podsjetiti se i lanske pobjedničke pjesme *Krila zorina* u

izvedbi **Josipe Akšamović**, s kojom su nastupili i učenici nižih razreda hrvatskih odjela (škole **Matko Vuković** i **Ivan Milutinović**). Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest* održan je devetnaesti put. Cilj festivala je promicanje kršćanskih duhovnih vrijednosti i poticaj na stvaranje nove autorske duhovne popijevke, suvremenog glazbenog izričaja.

Predsjednik Organizacijskog odbora *HosanaFesta* vlč. dr. **Marinko Stantić** zadovoljan je i ovogodišnjim izdanjem festivala.

»Imajući u vidu slogan festivala, nama je uzrok radosti doista uveseljavati druge ili ih pomagati da prikažu svoje talente, a samim time budu i radosni. Na ovogodišnji natječaj prijavljeno je 22 skladbe. Za festival se bira četrnaest skladbi, a jedno je mjesto rezervirano za pobjednika od prošle godine s novom pjesmom. To što smo imali više skladbi pokazuje da zanimanje za *HosanaFest* postoji. Voljeli bismo da su prijave iz Subotice učestalije, ovdašnjim izvođačima želimo više odvažnosti i hrabrosti da se prijave i budu dio ove priče«, kaže vlč. Stantić.

Glavnu nagradu – statu *HosanaFesta* osmislila je dizajnerica **Đurđica Orčić**, a tu i ostale nagrade izradio je vitražist **Drago Ganić** iz Sombora. Video snimku festivalske večeri možete pogledati na Facebook stranici *HosanaFesta*.

D. B. P.

Humanitarni karakter

Festival *HosanaFest* je humanitarnog karaktera. Novac od prodaje ulaznica i dotacije usmjereni su **Sanji Šehić** iz Novog Sada za liječenje u Americi. Osim za Sanju Šehić, pjesmom se molilo i za **Darija Vukovića** iz Subotice i **Iris Šuvak** iz Vukovara.

VII. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja u Subotici

Pobjednice – ŽPS Šokice iz Osijeka

»U odnosu na ono što sam do sada čuo, rekao bih da je ovo jedna vrlo visoka i lije-pa kvaliteta, veliki trud grupa da budu autohtone, čak ima i grupa koje su vrlo dobro predstavljale dvije regije, znači mijenjale su karakterizaciju i način pjevanja i to je posebno trebalo pohvaliti«, rekao je predsjednik žirija mr. art. Bojan Pogrmilović

ŽPS Šokice, Udruga Šokačka grana, Osijek

Ženska pjevačka skupina *Šokice* iz Udruge *Šokačka grana* iz Osijeka, pobjednik je VII. Međunarodnog festivala tradicijskog pjevanja, koji je prošle subote, 5. listopada, organizirao HKC-a *Bunjevačko kolo* u svojoj velikoj dvorani. Na festivalu je s po dvije pjesme različitog karaktera nastupilo 12 pjevačkih skupina iz Srbije, Hrvatske i Mađarske.

Prvi put izvođači iz Mađarske

ŽPS *Šokice* iz Udruge *Šokačka grana* iz Osijeka drugi je put nastupila na Festivalu tradicijskog pjevanja u Subotici, a otpjevale su drumarac iz Babine Grade *Ej, diko medena* i šaljivu pjesmu iz Štitara *Iako smo mi starije snaše*.

Njihova voditeljica **Morana Lakotić** izrazila je zadovoljstvo zbog sudjelovanja na Festivalu te dodala kako, osim u Subotici, do sada nisu nastupale na događajima natjecateljskog karaktera.

»Nismo imale nikakva očekivanja jer smo vidjele da su sve grupe jako dobre. Svaka je grupa posebna na svoj način, nešto je svoje donijela i baš smo uživali slušajući ih. To je ono zbog čega smo došli, ne natjecanje, već druženje i da se umrežujemo. Do sada nismo sudjelovale na događajima natjecateljskog karaktera, osim u Subotici. Kod

nas u Hrvatskoj nema toga puno, uglavnom su to smotre, razni nastupi bez ocjenjivanja. Što se tiče organizacije Festivala, odlična je, od lakoće prijavljivanja, Ines je bila jako strpljiva i predustretljiva, jako smo lijepo ugošćene.«

ŽPS *Šokice* djeluje od osnutka Udruge *Šokačka grana*, točnije od 2005. godine, a svojim radom nastoji od zaborava sačuvati pjesme s područja na kojima žive Šokci. U svom repertoaru imaju svjetovne, ali i crkvene pjesme, a odijevanje u nošnju uvijek prati doba godine i prigodu prilikom koje pjevaju (korizma, žetva, svečanosti i sl.). Na ovom su festivalu 2021. godine osvojile prvo mjesto, kao i nagradu publike.

Drugu nagradu dobila je ŽPS Kulturnog centra *Igrišće* iz Županje, a treću pjevačka grupa Kulturnog centra *Car Dušan Silni* iz Feketića.

Specijalno priznanje žirija za najbolju karakterizaciju pjesama dobila je Ženska pjevačka skupina KUD-a *Mostanje* iz Karlovca, potom za najbolju počimalju Morana Lakotić iz ŽPS *Šokice* iz Osijeka, a za najperspektivniju mladu grupu ŽPS KUD-a *Svetozar Marković* iz Novog Sada.

Osim nagrađenih, na Festivalu su nastupili i Ženska pjevačka grupa *Beregjinje* iz Bečeja, Vokalna skupina KUD-a *Zorja* iz Zagreba, Muška pevačka grupa ZUG *Čiro Lička Kaldrma* – *Drvar* iz Batajnice, Ženska pjevačka skupina

Voditeljice i voditelj pjevačkih skupina/grupa

Prelje iz HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, Ženska vokalna skupina *Nijanše* iz Koljnofa (Mađarska), Pevačka grupa *Đeram* iz SKC-a *Stevan Sremac* iz Sente i Ženska pevačka grupa *Veles* iz Čuruga.

Veliki trud grupa da budu autohtone

Stručni žiri radio je u sastavu mr. art. **Bojan Pogrmilović**, dirigent, solo pjevač i vokalni pedagog iz Zagreba (predsjednik), **Mirjana Raić Tepić**, dipl. etnomuzikologinja i nastavnica stručnih predmeta pri Odsjeku za narodnu igru u Baletskoj školi u Novom Sadu i **Tamara Štricki Seg**, dipl. etnomuzikologinja i nastavnica tradicijskog pjevanja i stručnih predmeta u Glazbenoj školi u Subotici. Oni su ocjenjivali stil pjevanja, intonaciju, scenski nastup, način izvođenja, dinamiku, disanje i izvornost.

Predsjednik žirija mr. art. Bojan Pogrmilović, koji je prvi put bio na ovom festivalu, izrazio je zadovoljstvo onim što je vidio i čuo te istaknuo da odluka nije bila laka.

»Mislim da je prosječna kvaliteta bila vrlo visoka i jako sam zadovoljan onim što smo čuli i vidjeli večeras. Odluka nije bila laka, imali smo četiri-pet grupa u prvoj kategoriji i između njih je bilo malo teže odlučiti. Ali rekao bih da nismo pogriješili, sad pogotovo kad smo ih ponovno čuli. Imali smo vrlo slična mišljenja, u nekim nijansama smo se razlikovali, ali na kraju matematika uvijek pobijedi i najpoštenija je«, rekao je on te dodao kako je veoma dobro upoznat s tradicijskim pjevanjem.

»Godinama sam bio dirigent ansambla *Lado*, bio sam u brojnim žirijima i tradicijskog pjevanja i zorskog pjevanja, tako da apsolutno poznajem. Držao sam i seminare za tradicijsko pjevanje, čak i u ansamblu *Kolo* u Beogradu i tako poznajem tradicijsko pjevanje i Srbije i Hrvatske pa i Bosne. U odnosu na ono

što sam do sada čuo, rekao bih da je ovo jedna vrlo visoka i lijepa kvaliteta, veliki trud grupa da budu autohtone, čak ima i grupa koje su vrlo dobro predstavljale dvije regije, znači mijenjale su karakterizaciju i način pjevanja i to je posebno trebalo pohvaliti.«

Organizatorica Festivala od prošle godine je **Ines Bajić** koja je podsjetila da je I. Festival tradicijskog pjevanja nastao 2018. godine na ideju **Senke Tešić (Horvat)**.

»Od tada do sad vjerujem da je bilo preko 500 sudionika i svake godine je sve raznovrsnija ponuda tradicionalnih skupina. Ove godine prvi put smo imali skupinu iz Koljnofa iz Mađarske zbog čega nam je vrlo drago. Iako su to raznolike tradicijske skupine, ono što ih spaja jest ljubav prema tradicijskoj glazbi i želja da se ona ne zaboravi«, navela je Bajić.

Nazočnima se obratila i Festival otvorila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, koja je među ostalim izrazila ponos i radost zbog očuvanja tradicijskog pjevanja, koje spaja Hrvate iz različitih zemalja.

I. Petrekanić Sič

ŽPS *Prelje*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

Obnovljen kip Svetog Ivana Nepomuka u ataru Male Bosne

Kip Svetog Ivana Nepomuka na zemljištu obitelji **Gabrić** u ataru sela Mala Bosna vraćen je nakon restauracije na isto mjesto gdje je i stajao prethodnih 100 godina. Restauracija je urađena zahvaljujući Međupćinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture Subotica koji je skupa s Javnim poduzećem za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje izvršio potrebne radove. Svake godine Međupćinski zavod za zaštitu spomenika kulture Subotica daje listu prioriteta najugroženijih spomenika na teritoriju Grada Subotice s naseljenim mjestima Javnom poduzeću za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje jer oni imaju godišnji proračun za te potrebe. U slučaju obnove spomenika Ivana Nepomuka došla je inicijativa od mještana i župnika crkve u Maloj Bosni da se ta skulptura vrati u prvobitno stanje.

»Na osnovu fotografija utvrdili smo kako je nekada izgledao spomenik skupa s postamentom, rekonstruirali smo ploču o donatorima koja je bila polomljena kako bi se i ona vratila na mjesto. Atributi Nepomuka, tj. križ i palmina grana vraćeni su na osnovu naše rekonstrukcije kako je to izgledalo na drugim skulpturama Nepomuka. Po položaju šaka koje nedostaju došlo je do toga kako je to najbolji način da se vrate ti atributi, tj. palmina grana koja obmotava križ. Ivan Nepomuk je bio svetac koji je čuvar ispovjedne tajne i zaštitnik od poplava, zbog toga je uvijek i stajao pored potočića, rijeka ili kanala. Njiva na kojoj se spomenik nalazi ima kanal pored, zato je tamo i postavljena. Sada je sve rekonstruirano i stabilno, tako da će ovaj spomenik još dugo godina stajati na ovome mjestu. Budući da pokrivamo veliki teren, ne možemo sve sami otkriti, ali radimo na tome da se u što kraćem roku zahtjevi procesuiraju kako bi se održavalo kulturno naslijeđe«, rekla je dr. **Maja Rakočević Cvijanov**, savjetnica kiparica, konzervatorica Međupćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Subotica.

Tomica Vojnić Mijatov, jedan od inicijatora ideje restauracije kipa Ivana Nepomuka, kaže kako je prije dvije godine prijavio spomenik koji je oskrnavljen u ratno vrijeme devedesetih. Kako naglašava, važnost ovog kipa time je veća što je on jedini kip Ivana Nepomuka van naselja.

»Budući da sam bio na poziciji u Mjesnoj zajednici Tavankut, imao sam dobru suradnju s Međupćinskim i Republičkim zavodom za zaštitu spomenika kulture. Ravnateljica Zavoda **Leda Schilling** odmah se zainteresirala i otišla na teren sa mnom i s njene dvije kolegice da obiđemo spomenik. Budući da su se stvorili uvjeti za realizaciju restauracije, proljetos se krenulo s radovima. Obaviješteni su vlasnici, tj. unuk **Antuna Gabrića** koji je i postavio kip, **Zvonimir Sudarević** sudjeluje tako što snima dokumentarni film o cijelom procesu od sa-

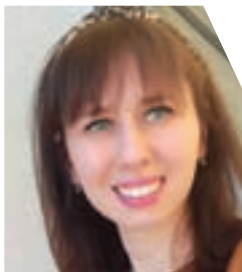

mog početka, tj. kako je kip izgledao, sve daljnje radove u ateljeu, a sada je i snimljeno kako je kip vraćen na svoje mjesto. Radionica **Marinka Miloševića** uradila je restauraciju, urađen je postament od armiranog betona, ali da bi izgledalo autentično, obziđano je ciglama velikog formata. Prošle godine smo kod oskrnavljenog spomenika slavili 100 godina kako je kip postavljen, a sada je dogovoreno sa župnikom **Draganom Muharemom** da se sljedeće godine na obljetnicu 16. svibnja uradi i posvećivanje kipa«, rekao je Tomica Vojnić Mijatov.

I. U.

FOTO: dr. sc. Maja Rakočević Cvijanov

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Što mi je činiti da baštinim život vječni?

Više od 60 hodočasnika iz Zagreba posjetilo je u subotu, 5. listopada, hodočasničku crkvu u Moroviću. Svetu misu predvodio je župnik vlč. **Nikica Bošnjaković** koji je tom prilikom hodočasnike iz Zagreba upoznao s poviješću ove crkve izgrađene u XII. stoljeću.

Crkva u Moroviću proglašena je 2. rujna 2011. hodočasničkom crkvom Blažene Djevice Marije, pomoćnice kršćana u obraćenju i duša u čistilištu. U nju dolaze vjernici svakog 2. u mjesecu moliti za svoje pokojne.

»Ova crkva nema ni prozora, a zidovi su stari oko 900 godina. Sanirali smo samo bakrene romboidne kocke na krovu i uklonili vlažnu žbuku kako bi objekt mogao disati i trajati iza nas. Ovdje je samo živi Isus Krist u tabernakulu i zidovi koji svjedoče da su ovdje dolazili naraštaji katolika, vjernika, da ovdje žive živu vjeru. Ova putujuća crkva, to smo mi. Ne možemo samo ići za svijetom profita, dostignuća i napretka. Varaju se oni koji misle da na zemlji mogu napraviti raj. Svijet je okrenuo leđa duhovnosti i vjeri, Isusu Kristu, želeći da kroz napredak i znanost učini prekrasne uvjete života. Raj je na nebu, ne na zemlji«, poručio je vlč. Bošnjaković.

S. D.

In memoriam:

Kata Dulić (1936.-2024.)

U 88. godini života, 5. listopada u Subotici je preminula doktorica znanosti, zaštitarka bilja - fitofarmaceutkinja i organizatorica poljoprivredne proizvodnje u voćarstvu Kata Dulić.

Rođena je 1936. u Subotici. Cijeli radni vijek provela je u poduzeću Pešcara kao referentica za zaštitu voćarskih kultura. Skrbila je za zaštitu na 700 ha voćnjaka, s 12 kultura u rasponu od 80 km. Nastavila je raditi i poslije odlaska u mirovinu 1991., surađujući s privatnim poljoprivrednicima.

Za svoj rad dobila je nekoliko priznanja i nagrada, a 2016. godine i subotičko priznanje Pro urbe. Dr. Katu Dulić je za ovo priznanje predložilo Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice.

Sahranjena je 7. listopada na Kerskom groblju u Subotici.

Svi bismo mi htjeli radovati se jednom s Bogom u vječnosti, često čak i računamo s tim, ne dovodeći tu mogućnost u pitanje. A možda bismo ipak trebali, možda bismo se trebali zapitati živimo li zaista tako kako je potrebno da bi vječni život bio nagrada. Nagrada, koje god vrste bila, zahtijeva trud, zalaganje, odricanje, zahtijeva neke pobjede. A za što bi nas Bog mogao nagraditi vječnošću, što činimo da bismo se takvoj nagradi nadali? Ljudi smo, slabi smo, ranjeni grijehom, to je sve točno. Točno je i da nas ta naša slabost lišava sposobnosti da zavrijedimo tako vrijednu nagradu vlastitim snagama. Ta će nagrada na kraju ipak biti više dar Božjeg milosrđa nego naše zasluge. Ipak, to ne znači da se ne trebamo truditi, boriti, pobjeđivati i to isključivo sebe i svoje slabosti, nakon pada ustajati i nikad ne odustajati. Bog vrednuje naše napore, njih nagrađuje, zato se ne smijemo nikada prestati truditi i cijeloga se života pitati, poput čovjeka iz Markovog evanđelja: »Učitelju dobri, što mi je činiti da baštinim život vječni?« (Mk 10,17).

Odreći se blaga

Evanđelist Marko opisuje nam susret Isusa i jednog bogatog čovjeka, koji prema onome što čitamo, zaslužuje ugled i svojim imetkom i svojim životom. Prema pitanju koje postavlja Isusu možemo zaključiti da je gorljivi vjernik, jer razmišlja o vječnom životu toliko intenzivno da dolazi pitati Isusa što mu je činiti da bi ga na kraju baštiniio. Isus prvo od njega traži poštovanje dobro poznatih zapovijedi. On s olakšanjem i zadovoljstvom prihvaća ovaj Isusov odgovor, jer to već čini. Dakle, samo treba tako nastaviti. No, ne može biti tako jednostavno. Isus na njegovo zadovoljstvo stavlja novi zahtjev: »Jedno ti nedostaje! Idi i što imaš, prodaj i podaj siromasima

pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom« (Mk 10, 21). Cijela istina našeg hoda s Isusom do vječnog života skrivena je u ovome što traži od jednog bogatog mladića. Bogatstvo je ovdje simbol svega onoga što posjedujemo, i materijalnog i nematerijalnog, a što bi nas moglo udaljiti od Boga, što bi moglo postati središte naše preokupacije, tako te nas naposljetku liši vječnosti. Karijera, talenti, težnja za slobodom od svega i svakoga, razne vrste imetka, bilo što za čim netko teži i što suviše jako želi, toliko da zaboravlja na vječnost.

Sve za drugog čovjeka

Isus zahtijeva od bogataša da svoj imetak proda i poda siromasima. Briga za bližnjeg je izraz naše ljubavi prema bližnjemu, a Isus sve zapovijedi sažima u dvostruku zapovijed ljubavi, da ljubimo Boga i svoga bližnjega kao sebe samoga. Siromašni su sinonim za sve ljude u bilo kojoj potrebi, a možemo im pružiti svoje vrijeme, razumijevanje, podršku... Potrebni smo im na različite načine, a to zahtijeva napuštanje naše zone komfora, zahtijeva ponekad neku žrtvu, različita odricanja. Isus želi našu spremnost stati uz bližnjega, jer to je izraz ljubavi.

A kada ostavimo ono što smatramo svojim blagom i stavimo se na raspolaganje bližnjemu, Isus obećava blago na nebu. To nije ništa drugo nego život vječni. Zato nam uzalud vršenje svih zapovijedi ako ispred svega ne stavimo Boga i drugog čovjeka. U tome su griješili farizeji, u tome griješimo i mi danas. Više od dvije tisuće godina ljudi isto griješe, a Isus neumorno kroz Evanđelje poziva na promjenu. Bogati mladić nije bio spreman promijeniti se, pobijediti sebe i odreći se ovozemaljskih privilegija, te je otišao tužan. Nemojmo i sami tako postupiti.

Crkva sv. Petra apostola

Crkvu sv. Petra apostola u centru grada sagradili su isusovci, koji su u Beograd dolazili u četiri maha. Četvrti puta došli su na poziv nadbiskupa Rafaela Rodića. Na današnjoj adresi, u Makedonskoj 33 su od 1930. godine

Skrivena od prolaznika, bez tornja i zvonjave u Starom gradu u Makedonskoj ulici u Beogradu crkva sv. Petra apostola gotovo je neprimjetna. Sagrađena je 1933. godine, i to samo za dva i pol mjeseca. Projektirao ju je hrvatski arhitekt **Juraj Denzler**, koji je projektirao i crkvu sv. Antuna na Svetom Duhu u Zagrebu, crkvu Majka Božja Kraljica Hrvata na Sljemenu, veliki

isusovački kolegij u Zagrebu kraj klinike Rebro. Crkva sv. Petra je isusovačka crkva i jedna je od šest katoličkih crkava u Beogradu.

Četiri dolaska isusovaca u Beograd

Red Družbe Isusove u Beograd je dolazio u četiri maha. Prvo početkom XVII. stoljeća –1613. godine – i tada su osnovali prvu beogradsku gimnaziju. Manja grupa isusovaca u Beograd je došla pod vodstvom o. **Stefana Sizi-gija** i o. **Marina de Bonisa**. Gimnaziju koju su osnovali pohađala su 32 učenika, a rad gimnazije pomagali su dubrovački trgovci i **Gašpar Gracijan**. Nažalost, 1639. godine isusovci su iz Beograda morali otići i tada je s radom prestala i gimnazija. Vratili su se koncem XVII. stoljeća, ali su ostali još kraće, svega nekoliko godina. Opet zbog pritiska Turske. Treći puta dolaze 1718. i ostaju do 1739. godine. Tada ponovno otvaraju gimnaziju, koja je 1735./36. godine imala 77 učenika, no prestala je raditi kada su isusovci morali otići.

»Isusovci i vjernici 1732. godine grade crkvu na Dorćolu, prema Dunavu, u čast Majke Božje. Tada dobivaju sliku iz Bavarske, iz Passaua u Njemačkoj. Ta slika je u crkvi sv. Petra apostola iznad glavnog oltara. Napravljena je prema uzoru slike velikog njemačkog slikara **Luca-sa Cranacha**. Slika se zove *Marija Pomoćnica* ili kako je Beograđani već dugo zovu *Gospa beogradska*«, kaže superior o. **Marijan Steiner**.

Ali ne samo isusovci, već i svi katolici, Beograd su ponovno morali napustiti 1739. godine, jer su Turci opet osvojili grad i morali su otići. Uzeli su jedino sliku Majke Božje i otišli prema Petrovaradinu i Tekijama. Tamo je slika bila sve do početka XX. stoljeća. Barokna slika iz Petrovaradina vraćena je 1934. godine, godinu dana poslije izgradnje crkve u kojoj se danas nalazi. Kada su četvrti puta došli u Beograd, isusovci su kupili kuću koju je 1845. godine sagradio liječnik kraljevske obitelji **Jovan Stejić**. Kuća je pod zaštitom beogradskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture.

»U XIX. stoljeću isusovaca nije bilo u Beogradu. Ponovno, četvrti puta, dolaze 1929. na 1930., a 1933. grade ovu crkvu. Arhitekt Denzler projektirao je jednu jednostavnu crkvu. Ima dvije lađe, glavnu i sporednu. Sada bi se netko mogao pitati kako je to crkva sv. Petra, a na glavnom oltaru nije kip ili slika sv. Petra. Bio je do prije nekoliko godina. Onda je Majka Božja beogradska stavljena gore, a sv. Petar je stavljen sa strane. Je li to trebalo uraditi ili ne, o tome bi se dalo raspravljati, ali svakako slika dobro djeluje tu gdje jeste, ali je malo predaleko od vjernika. Oni više nemaju taj spontani kontakt sa slikom kao što su imali kada je bila dolje«, kaže o. Steiner.

Naš sugovornik izdvaja i postaje Križnog puta i kip sv. Petra kome Isus daje ključeve koje je radila hrvatska kiparica **Lojzika Uрман**. Sa strane je slika Srca Isusova,

kip osnivača Družbe Isusove sv. Ignacija Loyolskog, kalvarija s Isusom, Marijom i sv. Ivanom. Iznad galerije su vitraji s otajstvima iz krunice. Nekada su bile i orgulje, ali su maknute kada se crkva renovirala prije desetak godina.

Crkva je stradala prilikom bombardiranja Beograda 1941. godine, 6. travnja, i na nju su pale dvije bombe. Manja je pala na sakristiju, probila krov i zabila se šest metara u dubinu, eksplodirala i porušila sakristiju i izazvala naprsline na zidovima. Veća je pala na galeriji iznad glavnog oltara.

Vjernika sve manje

»Poslije Prvog svjetskog rata Beograd postaje glavni grad nove države. Mnogi iz Hrvatske, Slovenije i Bosne dolaze u Beograd na rad, tako da je priljev novog stanovništva bio velik. Zato i ne čudi da su od 1927. i 1938. u Beogradu sagrađene četiri katoličke crkve. Kao i mi, vratili su se franjevci, lazaristi. Patri koji su bili ovdje bili

Ostaci crkve na Dorćolu

Kamen temeljac crkve koju su na Dorćolu isusovci izgradili 1732. nađen je 1887. godine. O tome piše list *Starinar* srpskog arheološkog društva.

»Vadeći kamen i opeke iz temelja građevina koje su u XVIII. stoljeću, dok su držali Beograd, podigli Austrijanci, radnici su u avliji Neše Novakovića, u Nemanjinoj ulici na Dorćolu, našli kamen temeljac nekadašnje jezuitske crkve«, navodi se u tekstu.

Crkva iz 1732. godine bila je u blizini ugla ulica Cara Dušana i Dubrovačke.

Povratak

Slika Gospe iz Tekija vraćena je u Beograd 1934. godine. Prenio ju je superior o. **Franjo Jambreković**, a u isusovačkoj crkvi taj događaj svečano je proslavljen.

su Hrvati, Slovenci i Mađari«, kaže superior o. Marijan Steiner, koji je u Beogradu četiri godine.

U Beograd je došao nakon što je završio svoju službu profesora teologije u Zagrebu. Pred Drugi svjetski rat u ovoj crkvi godišnje je bilo oko 200 krštenja. Sada ih je četiri-pet, i to ne djece već uglavnom odraslih.

»Nema djece, nema mladih. Oni su se iselili ili stišali, pomiješali. Stariji su vjerni, dolaze, ali sve ih je manje. Svake nedjelje imamo u 9 sati misu na engleskom. Vjernici su iz Afrike, Indonezije, s Filipina i njih dođe pedesetak, i još je 'naših' toliko na misi u 10:30 i na večernjoj misi. Ukupno nedjeljom na misama bude oko 120 vjernika. Neki će reći dobro je jer smo mi velika manjina, a drugi će opet reći kako je nekada to bilo malo«, kaže o. Marijan Steiner i navodi još jedan zanimljiv podatak: »Beogradska nadbiskupija je za 100 godina imala sedam nadbiskupa. Dva prva su bili Hrvati, zatim je bio Rusin, tri Slovenca i sada je Mađar«.

Z. V.

Objavljen 2. Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan RH u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2024. godinu

U cilju promicanja veza i jačanja suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, očuvanja i jačanja nacionalnog identiteta, zaštite prava i interesa hrvatskih zajednica, očuvanja hrvatskog jezika, kulturnog stvaralaštva i baštine te poticanja hrvatskog kulturnog zajedništva, kao i pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske i ugroženim pojedincima – povratnicima/useljenicima iz hrvatskog iseljeničtva/dijaspore, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je 2. Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan RH u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2024. godinu.

Financijska sredstva mogu dobiti neprofitne organizacije, fizičke osobe te ugroženi pojedinci.

Ukupna planirana vrijednost Javnog poziva je 800.000 eura. Najniži iznos financijskih sredstava koji se može prijaviti i ugovoriti po pojedinom projektu je 700 eura, a najviši iznos po pojedinom projektu je 20.000 eura. Ugroženi pojedinci mogu dobiti od 300 do 3.500 eura.

Rok za podnošenje prijave u elektroničkom i papirnatom obliku je 30 dana od dana objave Javnog poziva i traje zaključno do 7. studenog 2024. godine.

Dodatne informacije potražiti na www.hrvatiizvanrh.gov.hr

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 7. 10. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-105/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Javni vodovod i kanalizacija u ulicama Trg cara Jovana Nenada i Celovečka«, na katastarskim parcelama br. 5477/6, 5475 i 5474 KO Stari grad, Subotica (46.10242°, 19.66479°), podnositelja zahtjeva »DESIGN OFFICE«, Braće Radića br. 12/1, Subotica, ovlašten od »METCOM GRADNJA« d.o.o., Sonje Marinković br. 27, Subotica, u ime investitora Grada Subotice i JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTICAJA NA OKOLIŠ

Dana 7. 10. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-106/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja javne vodovodne mreže u Ulici Olge Penavin«, na katastarskim parcelama br. 1443, 1442 i 1451 K. O. Palić, Subotica (46.09285°, 19.76919°), podnositelja zahtjeva »DESIGN OFFICE«, Braće Radića br. 12/1, Subotica, ovlašten od »METCOM GRADNJA« d.o.o., Sonje Marinković br. 27, Subotica, u ime investitora Grada Subotice i JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Ekskurzija učenika iz Srijemske Mitrovice

U obilasku Subotice

Učenici pet osnovnih škola iz Srijemske Mitrovice, koji pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, bili su 5. listopada na jednodnevnoj ekskurziji u Subotici.

»Svake godine organiziramo ekskurziju za učenike od prvog do osmog razreda i do sada smo obišli Petrovaradin, Sombor, Suboticu, Monoštor. Budući da su ovo nove generacije, ponovno smo u Subotici«, priča nastavnik i voditelj **Dario Španović**.

Na ovu ekskurziju uputilo se njih 43, i to u većini iz nižih razreda osnovne škole, te je i program posjeta prilagođen njima. Osim učenika iz Srijemske Mitrovice, njih četvero je iz Sota, koji također u svojoj područnoj školi, koja potpada Općini Šid imaju ovaj izborni predmet.

Djeca su ovom prigodom obišla subotičku katedralu sv. Terezije Avilske, Hrvatski dom – Maticu, Gradsku kuću i okolne zanimljivosti, te ZOO vrt i Palić.

Izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava se u svih pet škola u Srijemskoj Mitrovici: *Jovan Jovanović Zmaj*, *Sveti Sava*, *Boško Palkovljević Pinki*, *Slobodan Bajić Paja* i *Jovan Popović*. Također, ovaj izborni predmet sluša se i u OŠ *Sremski front* u Sotu, a predaje ga nastavnica **Andela Vaht** koja je također povela djecu na ovu ekskurziju.

Po riječima Daria Španovića, od ove školske godine ovaj izborni predmet izučava 46 učenika u osnovnoj školi, dok je njih 24 iz srednjih škola. Srednjoškolci nastavu imaju u prostorijama HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* ili u uredu HNV-a u Srijemskoj Mitrovici.

»Ukupno imamo 70 učenika i ono što me osobito raduje jeste da imamo više učenika nego prošle godine. Imamo sedam prvaša, a njih četvero je otišlo iz osnovne škole«, priča Španović.

»Sada sam drugi razred, a na hrvatski idem od prvog razreda. Na ovoj ekskurziji mi se najviše svidjela katedrala. Inače, moj djed sakuplja nošnju i kad god se nešto događa u Mitrovici moja sestra i ja se oblačimo u nošnju, a to volim. O nošnji i običajima govorimo i na satima hrvatskog, a učimo i riječi na hrvatskom, pa nam bude zanimljivo«, ispričala je **Iva Barat**.

Njoj se pridružila **Anamarija Živković** iz Sota koja je rekla:

»Na sate hrvatskog jezika idem od prvog razreda i sve mi se sviđa. Učimo zemljopis, povijest... Uz školu, idem i na folklor, pa i tamo učimo o svojim običajima. Imala sam priliku ići i na ekskurziju u Hrvatsku, što mi se jako svidjelo da možemo vidjeti odakle potječemo. U Subotici mi se posebno svidjela Matica, jer je jako lijepo uređena«.

Uz ovu ekskurziju učenici iz Srijemske Mitrovice, od viših razreda osnovne do četvrtog razreda srednje škole, imaju i ekskurziju »Upoznaj domovinu« koja se realizira zahvaljujući projektima.

Ovu jednodnevnu ekskurziju organizirao je HKC *Srijem – Hrvatski dom* uz financijsku podršku Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Ž. V.

Glazbom do zajedništva

Učenici OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu, skupa sa svojim prijateljima i gostima, obilježili su Međunarodni dan glazbe, koji se obilježava 1. listopada, da oni su ga obilježili dan kasnije.

Kako je ravnateljica škole **Stanislava Stantić Prčić** podsjetila, Svjetska glazbena zajednica od 1975. godine obilježava ovaj dan posvećen glazbi. To je potaknuo violinist i muzikolog **Jehudi Menuhin**, a ideju je prihvatio UNESCO.

U Domu kulture u Tavankutu glazba je ovdje puta bila povod okupljanja. Tako su se osim domaćina – učenika OŠ *Matija Gubec* i njihovog školskog zbora kojeg vodi nastavnik **Bela Anišić** ovom slavlju priključili i dječji zbor Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama Raspjevane zvijezdice* pod ravnanjem **Marine Piuković**, crkveni dječji zbor *Isusovi anđeli* pod vodstvom **Izabele Balažević** i instrumentalne solistice Muzičke škole Subotica: **Petra Dević** na violini, **Magdalena Kujundžić** i **Anastazija Kovač** na tamburi, te **Katarina Vukadinović** za klavirom.

Nakon sjajnog nastupa svih izvođača uslijedilo je druženje u prostorijama škole, a domaćini su se potrudili te je svaki sudionik na dar dobio paketić jabuka, s porukom i srcem od tijesta, koje su izradili učenici ove škole.

Ž. V.

Foto: Branka Milojević

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Sara Temunović**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – 3. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: pjevam u zboru

VOLIM: voziti bicikl

U SLOBODNO VRIJEME: pravim frizure

NAJ PREDMET: likovno

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: medicinska sestra

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem kuću u Mišićevu – stambeni dio 130 m², plac 2800 m², u ekonomskom dijelu ima štala, svinjac i krupara, čardak, košarnik, dvije garaže. Informacije na telefon: 064/3007614.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 7. 10. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-112/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »SU-Pedeset prve divizije« – SU121 SUL121 SUO121 SUJ121, na katastarskoj parceli br. 18970/5 K. O. Novi grad, Subotica, Ulica Pedeset prve divizije br. 91 (46.11907°, 19.68248°), podnositelja zahtjeva »Telekom Srbija« a.d., Beograd, Takovska br. 2, Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 15. 10. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10., 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE
PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA OKOLIŠ**

Dana 19. 4. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-30/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica »SU01 SUH01 SUU01 SUL01 SUO01 SUJ01 SUBOTICA CENTAR«, na katastarskoj parceli br. 6110 K. O. Donji grad, Subotica (46.09773°, 19.66758°), čiji je nositelj »TELEKOM SRBIJA« AD Beograd, Takovska 2, Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE
PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 19. 4. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-22/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica »SU142 SUL142 SUO142 SUJ142 SU–Nade Dimić«, na katastarskoj parceli br. 10498 K. O. Donji grad, Subotica (46.08697°, 19.66964°), čiji je nositelj »TELEKOM SRBIJA« AD Beograd, Takovska 2, Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijest u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10., 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE
PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA OKOLIŠ**

Dana 19. 4. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-29/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica »SU27 SUH27 SUU27 SUL27 SUO27 SUJ27 SU–Trg Cara Jovana Nenada«, na katastarskoj parceli br. 3723/3 K. O. Stari grad, Subotica (46.10198°, 19.66485°), čiji je nositelj »TELEKOM SRBIJA« AD Beograd, Takovska 2, Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE
PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 19. 4. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-226/2023, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica »SU137 SUU137 SUL137 SUO137 SUJ137 Tgr Lazara Nešića–Subotica«, na katastarskoj parceli br. 6136/1 K. O. Donji grad, Subotica (46.09889°, 19.67127°), čiji je nositelj »TELEKOM SRBIJA« AD Beograd, Takovska 2, Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Hajduk ima prednost

Devet prvenstvenih kola (od ukupno 36) odigrano je u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi i sada slijedi druga po redu reprezentativna stanka zbog predstojećih susreta u Ligi nacija protiv Škotske (12. listopada) i Poljske (15. listopada). Nakon tzv. prve četvrtine ljestvicu predvodi *Hajduk* s dva boda više u odnosu na *Rijeku* i *Dinamo*, ali prava ligaška uzbuđenja tek se očekuju...

Hajduk

Trenutačno vodeća momčad, koja je na početku prvenstva apostrofirana kao jedan od glavnih favorita, uz *Dinamo* naravno, za osvajanje naslova u sezoni 2024./25. čini se tek je poslije devet odigranih susre-

Foto: HINA/Marko Jurinec

ta stigla do potpune uštiranosti koja bi mogla značiti i konačno ispunjenje sna dugog dva desetljeća. Isprva uzdrmana klupskim turbulencijama (smjena sportskog direktora **Nikole Kalinića** i odlazak **Ivana Perišića**), »bila barka **Gennara Gattusa**« tek je u nedjelju protiv *Šibenika* (4:0) uplovila u »mirne vode poljudske luke« i posve zaslužno preuzela prvu poziciju na tablici 1. HNL. Kroz prvih devet kola na čelu *majstora s mora* talijanski je stručnjak uspio u potpunosti promijeniti mentalitet jedne talentirane ali ipak nedorečene momčadi i stvoriti nepobjedivu utvrdu koja još uvijek ne zna za poraz na domaćim travnjacima (jedini nesretni poraz bio je protiv *Ružemberoka* 0:1 u Konferencijskoj ligi). Na kontu *Hajduka* je 21 osvojeni bod (6 pobjeda i 3 remija) uz odličnu gol razliku 16 – 5, uz pobjedu protiv *Dinama* na Maksimiru (1:0) i remi kontra *Rijeke* (0:0) na

Rujevici. Neki će reći da se moglo i više (gostujući remiji protiv *Istre* i *Varaždina*), ali kad je *Hajduk* u pitanju, apetiti su uvijek iznadprosječni. Sljedeća prvenstvena četvrtina pokazat će pravu sliku i vrijednost Gattusove »škvaldre«.

Dinamo

Opterećen teškom igrom na dva kolosijeka zagrebački *Dinamo* je ipak uspio konsolidirati redove nakon smjene trenera **Sergeja Jakirovića** i pod vodstvom novog-starog stratega **Nenada Bjelice** brzometno uhvatiti priključak za vrh tablice. Niti Münchenska katastrofa (2:9) nije ostavila

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

velikog traga jer su *modri* već u sljedećem LP nastupu gotovo dobili *Monaca* (2:2) i stigli do prvog boda u novom formatu najjače klupske lige svih vremena. Na domaćoj sceni su ubilježili dvije pobjede (*Lokomotiva* 5:1 i *Varaždin* 1:0) i prvo iskoristili remi vodećih (*Rijeka* – *Hajduk* 0:0), a potom i kiks *Rijeke* protiv posljednjeplasiranog *Slavena* (0:0) i stigli na diobu drugog mjesta (*Rijeka* ima bolju gol razliku). Reprezentativna pauza stiže u pravi trenutak da se stroj malo ohladi i osvježi, jer potom slijedi teški nastavak u naizmjeničnoj »stereo verziji« 1. HNL – Liga prvaka.

Lista strijelaca

Najbolji strijelac i asistent 1. HNL nakon devet odigranih susreta je **Marko Livaja** (*Hajduk*) sa 7 golova i 5 asistencija, slijedi **Sandro Kulenović** (*Dinamo*) s 5 golova, te **Bruno Petković** (*Dinamo*), **Franjo Ivanović** (*Rijeka*) i **Bruno Durdov** (*Hajduk*) s 3 postignuta pogotka.

Foto: HINA/ Damir SENČAR

Rijeka i ostatak 1. HNL

Pogled na tablicu pokazuje Riječane na drugoj poziciji, ali se čini kako je to još samo odraz odličnog startnog kapitala, jer momčad s Rujevice polagano gubi korak s dva najveća hrvatska kluba. Smjena trenera **Željka Sopića**, euroblamaža protiv *Olimpije* (0:5) i nedovoljno koncipiran igrački kadar, čini se trenutačno, ne ulijevaju pretjerani optimizam u pogledu moguće ravnopravne borbe za naslov u ovoj sezoni. Što se tiče ostatka lige ugodno iznenađuju *Varaždin* (12 bodova), *Šibenik* (11) i *Istra* (11) na četvrtoj, petoj i šestoj poziciji. Iza njih je vjerojatno najneugodnije iznenađenje prve četvrtine – *Osijek* na sedmom mjestu s »mizernih« 10 bodova, a potom slijedi donji dom u kome su na korak od posljednjeg mjesta *Gorica* i *Lokomotiva* s 8 osvojenih bodova dok »fenjer« drži *Slaven* sa svega 5 bodova. No, ipak je još prerano donositi neki

ozbiljniji sud jer se ima još puno igrati i mnogo bodova će mijenjati svoje vlasnike u narednim mjesecima nacionalnog prvenstva.

D. P.

Foto: HINA

POGLED S TRIBINA

Povijesna pobjeda KK *Spartak*

Trijumfom u gostima kod momčadi *Krke* (89:87) košarkaši *Spartaka Office Shoes* ostvarili su povijesnu pobjedu za svoj klub i subotičku košarku. Nakon dva uvodna poraza (*SC Derby* i *Partizan*), izabranici trenera **Vladimira Jovanovića** uspjeli su, nakon tri slabije četvrtine, u samoj završnici susreta u Sloveniji konačno pokazati svoju kvalitetu i opravdati mjesto među najboljim klubovima u Regionalnoj ligi. Jer sva tri uvodna susreta, o onom protiv *Partizana* u Dudovoj šumi da i ne govorimo, pokazali su zašto je ABA ligaško natjecanje jako i prestižno. Tko izbora mjesto – taj i vrijedi. I bi tako u subotu navečer u Novom Mestu. Mučili su se *spartakovci*, održavali kakvu-takvu razliku tijekom cijeloga susreta i kada su svi u dvorani, ali i pored malih ekrana, mislili da je gotovo, a semafor je četiri minute prije kraja susreta pokazivao

velikih 11 razlike za domaćina (87:76) – vođen kvalitetom **Boltone** krenuo je »plavi stroj«. Na terenu je bila samo jedna momčad – *Spartak*. I bodovi su zaslužno otišli za Suboticu. Upisana je prva, povijesna pobjeda koja bi trebala dati potrebni zamajac za daljnje ubrzanje plavoga stroja koji je, objektivno govoreći, potpuno nov u odnosu na proteklu sezonu u ABA2. Treba još malo vremena i strpljenja, jer pokazalo se »novi momci iz Dudove« imaju kvalitetu, ali i »ono« kada su mogli, unatoč svemu lošem što im se događalo tijekom cijelog susreta protiv *Krke*, da se trgnu i uzdignu i na koncu pobijede. Dvorana sportova u Subotici će ponovno biti ispunjena do posljednjeg mjesta kada 14. listopada stigne FMP, jer će vjerni navijači željeti iskazati počast svojim ljubimcima i povesti ih svojim navijanjem do nove pobjede u ABA ligi. Subotica ima vrhunsku košarku na radost svih njezinih ljubitelja koji su to čekali desetljećima. Zahvaljujući KK *Spartak Office Shoes*.

D. P.

Colorit u Hrvatskom domu u Somboru

Nastavljajući tradiciju dugu 24 godine HKUD *Vladimir Nazor* organizirao je u subotu, 5. listopada, likovnu koloniju *Colorit*. Kolonija je okupila dvadesetak slikara iz Subotice, Sombora, Sente i Koluta. Uz slikare, radila su i djeca iz Sombora i Darde.

»Uvijek su mi različite teme jer volim raznovrsnost. Tu je sad pejzaž mora, s obzirom na to da sam se nedavno vratila s mora. To me jako impresioniralo, ta opuštenost, upijanje pozitivne energije i onda to prikažeš na slici, da slika zrači, da to i drugi ljudi osjete; to mi je bitno. Kolonije su i mjesto druženja, naravno, uvijek neka šala, komentari, vidiš neki detalj i onda to primijeniš u svom radu«, kaže **Zdenka Sudarević** iz Subotice.

Ana Tudor iz Sente redovito je na *Nazorovoj* koloniji, a slika vođovdanske motive i detalje s Hvara. »Najčešće su motivi mojih slika okolina u kojoj živim, ona me potiče na rad, ali naravno kada uzmem četkicu to već znači da nešto moram uraditi. Ovoga puta je Dunav, koji me veže za Sontu, ali i moje najznačajnije djelo, kilometarsku sliku Dunava«, kazala je Ana Tudor.

Studentica Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu **Tanja Cigić Parčetić** iza sebe ima samostalnu izložbu, ali joj je slikarstvo ostalo samo hobi. Ipak, prihvatila je poziv na *Colorit*.

»Osjećam se slobodno kada radim. U vremenu u kom je sve stresno i brzo, ovo me opušta, to je kao neka moja terapija. Imam želju prirediti i novu izložbu, ali tek kada se skupi dovoljno slika. Znači mi naravno što sam ovdje, jer se upoznajem s drugim tehnikama i motivima tako da mogu puno toga naučiti ovdje«, kazala je Tanja.

Ove su godine na *Coloritu* sudjelovala i djeca.

»Uključili smo djecu iz sekcije za suvremeno stvaralaštvo koji dolaze na *Nazorovu* kiparsku sekciju, a došle su nam i tri djevojčice koje smo upoznali na Likovnoj koloniji *Đole* u Dardi. Ima dosta autentičnih naših pejzaža Vojvodine sa salašima, ali imamo i slikare koji imaju neki apstraktan pravac, tako da je svakako dobro. Jer, za razliku od nekih tematskih kolonija, ovdje imamo širok dijapazon i stilski i u tematskom izričaju«, kazala je pročelnica *Nazorove* likovne sekcije **Ana Panjković Ilić**.

Prvi *Colorit* održan je prije 24 godine na salašu **Cecilije Miler** koja je i osnivačica kolonije. A sve je počelo od njene želje da se umjetničkim radovima oplemeni prostor Hrvatskog doma.

Predsjednik HKUD-a **Vladimir Nazor Tomica Vuković** zahvalio se svim sudionicima na kvalitetnim radovima koje su ostavili Društvu. On je najavio da će 25. *Colorit* naredne godine biti posebno obilježen.

Z. V.

Mikini dani u Beregu

Mika Ivošev Kuzma (1901. – 1959.) Berežanin je u čiju se čast već 30 godina organiziraju *Mikini dani*. Bio je glazbenik koji je imao svoj tamburaški sastav, snimao je za Radio Zagreb, nastupao sa svojim orkestrom u Beogradu, Makarskoj, Paliću, Somboru. Prvi *Mikini dani* održani su 1994. godine i od tada HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* čuva sjećanje na Miku Ivoševa. Iako su prvi *Mikini dani* bili smotra tamburaša, kasnije je mani-

festacija prerasla u kulturno-umjetnički program u kome sudjeluju tamburaši, pjevači i folklorne skupine. Ove godine na 30. *Mikininim danima* nastupali su KUD *Nikola Šubić Zrinjski* iz Petrijevaca, KUD *Ravangrad* iz Sombora i KUD *Laza Kostić* iz Gakova.

Mikini dani održani su pod pokroviteljstvom Grada Sombora.

Z. V.

Konferencija u Baču

Uključivanje žena u seoski turizam

Uorganizaciji udruženja *Bio pčelinja klinika* i Fondacije za upravljanje Kulturnim predjelom Bača, u Baču je održana 2. konferencija »Uključivanje žena u seoski turizam Kulturnog predjela Bač i podrška za postizanje higijenskih standarda u pripremi tradicionalnih namirnica s osvrtom na pčelarske proizvode«.

Na konferenciji je bilo riječi o potencijalima Bača i okoliše za razvoj seoskog turizma i zapošljavanje žena, osmišljavanju turističke ponude te drugim srodnim temama.

Kao primjeri dobre prakse, predstavljeni su rad Etno kuće *Bodrog* iz Monoštora (o čemu je govorila vlasnica **Jelisaveta Bešenji**) kao i aktivnosti žena poduzetnica iz Petrovca na Mlavi (predavanje zamjenice direktorice Turističke organizacije Petrovca na Mlavi **Vedrane Lazarević**).

O pravilima higijenske prakse kod pripreme i služenja tradicionalnih proizvoda s osvrtom na pčelinje proizvode govorila je **Izabela Gašparovski**.

Dr. sc. **Slavica Vujević** iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika podsjetila je kako su tvrđava i franjevački samostan u Baču te manastir Bođani zaštićeni kao kulturno naslijeđe dok je o povijesti franjevačkog samostana govorio pater **Josip Špehar**.

Generalna tajnica Europe Nostre za Srbiju **Vesna Marjanović** istaknula je kako ta organizacija i u budućnosti planira promovirati rad žena koje čuvaju tradiciju kroz pripravu tradicijskih jela ili stare zanate.

U radu konferencije sudjelovali su i predstavnici HKU-a **Antun Sorgg** iz Vajske **Amalija Šimunović** i **Ivan Žerebni**. HKU **Antun Sorgg**, Turistička organizacija Petrovca na Mlavi i Centar za organsku proizvodnju iz Selenče ovom su prigodom potpisali sporazum o suradnji. Ova tri partnera ranije su aplicirala na ovogodišnji natječaj Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

A. Š.

Čupava kata

Čupava kata jedan je od poznatijih starinskih kolača. Pravi se od osnovnih sastojaka, svima lako dostupnih, naročito nekada kada je svaka kuća morala imati masti, šećer, brašno, jaja, domaći pekmez i orahe. Upravo je to sve što vam je potrebno da napravite ovaj kolač izvrsnog i bogatog okusa. Za pravljenje čupave kate uvijek je dobro vrijeme, a nekada se on najviše pravio upravo sada, na jesen-zimu, kada su police pune netom prije napravljenog pekmeza od šljiva, a dvorište oraha. Iako nam porijeklo imena nije poznato, moguće da je kolač dobio ime po Kati, Katarini čiji blagdan se slavi krajem studenoga, a pridjev čupava svakako dolazi od gornje kore koja je narendana, čupava.

Sastojci za koru:

150 g masti
150 g šećera
4 žumanjka
400 g brašna
1 limun (po želji)
½ praška za pecivo

Sastojci za fil:

4 bjelanjka
150 g šećera
4 žlice pekmeza od šljiva
250 g mljevenih oraha
šećer u prahu za posipanje

Priprema:

Umutiti šećer i mast te dodati žumanjke, brašno i prašak za pecivo, ili kao nekada sobu bikarbonu. Po želji u smjesu se može narendati i kora jednog limuna. Sve dobro sjediniti i umijesiti. Tijesto podijeliti na dva dijela te umotati u foliju. Tijesto ostaviti na hladno, nekada bi to značilo vani ili u špajz a sada u frižider na pola sata, a drugi u zamrzivač. Za to vrijeme napraviti fil. Bjelanjke čvrsto umutiti mikserom te postupno dodavati šećer kako bi se stvorio šaum. U fil dodati pekmez i mljevene orahe te sve žlicom sjediniti uz lagano miješanje.

Prvu polovicu tijesta razvući na pobrašnjavljen manji pleh i preko toga rasporediti fil. Drugi dio tijesta narendati na krupno preko fila. Kolač peći na 200 stupnjeva oko pola sata, tj. dok ne porumeni. Kada se ohladi, iscjecći i posuti šećerom u prahu.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
  - 6 meseci po 1 dinar ili
  - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

Dan rođenja bana Josipa Jelačića

praznik hrvatske zajednice u Republici Srbiji

16. listopada 2024.

17 sati: sveta misa u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu

18 sati: prigodan kulturno-umjetnički program

Srdačno vas očekujemo!

